

ŠOLSKI CENTER VELENJE
VIŠJA STROKOVNA ŠOLA

Ekonomika podjetja

VPRAŠANJA IN ODGOVORI

Vsebinsko kazalo:	stran
1. poglavje: UVOD	2
2. poglavje: PODJETJE	3
3. poglavje: PRVINE POSLOVNEGA PROCESA	4
4. poglavje: SREDSTVA IN VIRI SREDSTEV	6
5. poglavje: STROŠKI V POSLOVNEM PROCESU	10
6. poglavje: OBLIKOVANJE CEN POSLOVNIH UČINKOV	29
7. poglavje: ANALIZA USPEŠNOSTI GOSPODARJENJA	34
8. poglavje: EKONOMIKA INVESTICIJ	46

1. POGlavJE: UVOD

Vprašanja:

Kaj proučuje ekonomika?

Gospodarjenje

Kaj je področje proučevanja ekonomike?

Proces gospodarjenja

Kateri so bistveni pogoji, ki opredeljujejo pojem gospodarjenje?

Zmanjševati omejenost dobrin, zavestno delo, zadovoljevati potrebe

Katere dobrine so predmet gospodarjenja?

Ekonomске dobrine

Kako zadovoljujemo svoje potrebe?

Z dobrinami

Opišite in navedite primere za potrebe ljudi po Abrahamu Maslowu!

Zadovoljevanje fizioloških potreb, varnost, ustvarjanju družine, po spoštovanju, po samouresničevanju

Opišite faze gospodarskega procesa in kakšna je njihova soodvisnost!

Proizvodnja, razdelitev, menjava, poraba. (proizvodnja se prične, ko je dobrina porabljena)

Opređelite izraze enostavna reprodukcija, razširjena reprodukcija in zožena reprodukcija!

enostavno reprodukcijo (pridobivanje dobrin v enakem obsegu),

razširjeno reprodukcijo (pomeni širitev kapacitet in rast proizvodnje),

zoženo reprodukcijo (pomeni obnavljanje procesa v zmanjšanem obsegu).

Kakšen je pomen proizvodnje pri pridobivanju dobrin?

Je začetna faza in tudi faza, v kateri se ustvarja novoustvarjena vrednost

Od česa je odvisna razdelitev dobrin v blagovno denarnem gospodarstvu?

Od lastništva nad proizvodjalnimi sredstvi

Kdaj lahko govorimo o blagovno denarnem gospodarstvu?

Kadar proizvajamo za trg

Kakšna je soodvisnost potrošnje s proizvodnjo?

Potrošnja omogoča nadaljevanje proizvodnje

Kako se ekonomika povezuje z drugimi vedami?

Črpa načela, podatke, zakonitosti, optimalne tehnološke rešitve...

Kakšne metode uporablja ekonomika podjetja v svojih raziskovanjih?

Induktivne, deduktivne, analizo, sintezo, analizo na osnovi podmen, statistične metode, operacijsko raziskovalne metode

Kakšna je razlika med induktivno in deduktivno metodo raziskovanja?

Ind. Je od posebnega k splošnemu, ded. pa obratno

Pojasnite pojem poslovni proces!

Nabava, proizvodnja, prodaja, financiranje

Pojasnite pojem družbena reprodukcija!

Ponavljjanje gospodarskega procesa

Pojasnite pojem mikro, mezo in makro ekonomija!

Mikro –ekonomika podjetja

Mezo –preučevanje gosp. V panogi

Makro –preučevanje gosp. V državi

Pojasnite pojem redkost in izbira!

Redkost nastopa zaradi kapitala , redki so proizvodni viri. Izbiramo med različnim angažiranjem kapacitet za čim večji donos. Primerjava donosov omogoča izbiro.

Pojasnite pojem krivulje proizvodnih možnosti!

S krivuljo predstavljamo redkost , izbiro in oportunitetne stroške.

Pojasnite pojem oportunitetnih stroškov!

Je zavržen donos (je donos , ki smo mu se odrekli zaradi večjega donosa z drugo varijanto).

Vzemimo, da ima potrošnik na razpolago 100 tolarjev, ki jih hoče porabiti za nakup hrane in obleke. Vzemimo tudi, da je cena enote hrane 5 tolarjev, cena enote obleke pa 10 tolarjev. Če potrošnik porabi ves denar za obleko, lahko kupi 10 enot obleke. Če porabi ves denar za hrano, lahko kupi 20 enot hrane. Lahko pa kupi nekaj enot hrane in nekaj enot obleke. Pripravi lestvico alternativnih možnosti in jo prikaži v diagramu. Kaj nam prikazuje krivulja alternativnih možnosti?

Odločate se, ali boste iz Maribora do Genta potovali z vlakom ali z letalom. Letalska vozovnica stane 80.000 SIT, potovanje vam vzame 6 ur časa. Vozovnica za vlak stane 30.000 SIT, potovanje vam vzame 15 ur časa. Kateri način potovanja je najbolj ekonomičen:

za poslovneža, čigar čas je vreden 5.000 SIT na uro

za študenta, čigar čas je vreden 500 SIT na uro?

	avion	vlak
podjetnik	$80.000+6 \times 5000=110.000$	$30.000+15 \times 5.000=105.000$
študent	$80.000+6 \times 500=83000$	$30.000+15 \times 500=37.500$

Oba bosta šla z vlakom

Poslovni sistem razpolaga z zmogljivostmi, ki omogočajo proizvodnjo 100 enot učinka A ali učinka B. Tržnih omejitev ni ne za učinek A, ne za učinek B. Spremenljivi stroški na enoto učinka A znašajo 100 SIT na enoto učinka B pa 120 SIT. Prodajna cena na enoto učinka A znaša 140 SIT, prodajna cena na enoto učinka B 150 SIT. Kako boste ovrednotili sprejeto odločitev?

	A	B
VS	100 SIT	120 SIT
CVS	$100 \text{ SIT} \times 100 \text{ KOM} = 10000 \text{ SIT}$	$120 \text{ SIT} \times 100 \text{ KOM} = 12000 \text{ SIT}$
Prod.C	140 SIT	150 SIT
Prihodek	14.000 SIT	15.000 SIT
Razlika	4.000 SIT	3.000 SIT

Proizvajali bomo izdelek A

2. POGlavJE: PODJETJE

Kaj je temeljni cilj poslovanja podjetja?

Dobiček (rast enote lastninskega kapitala) (dividenda – povečevanje vrednosti delnic)

Katere so temeljne značilnosti podjetja?

Pravna oseba opravlja samostojno dejavnost, ki je pridobitvena na trgu.

Katera merila za razvrščanje podjetij poznate?

Odgovornost lastnika (osebna ali kapitalska)

Kapital (zasebna, državna, mešana)

Zakaj podjetja obstajajo?

Zaradi cenejše menjave – učinek sinergije ($2+2=5$)

Katera podjetja so osebna in kapitalska?

Osebna (d.n.o., komanditna družba, tiha družba)

Kapitalska (d.o.o., D.D., komanditna delniška družba)

Kaj razumemo z združevanjem podjetij, katere oblike poznate?

Do združevanj privedejo potrebe podjetja. Vodila naj bi v neko novo kvaliteto.

Poznamo (koncern-odnos matere in hčere, holdinge, korporacije, skupna vlaganja, kartele..)

Kakšno družbo naj ustanovita Jani Poslovodja, ki je končal poslovodsko šolo in Tine Mehanik, če želita ustanoviti osebno družbo pri kateri bi oba sodelovala pri poslovanju novega poslovnega sistema?

D.n.o.

Janez Smučar bi se rad udeležil poslova pri podjetju Smučarska oprema d.n.o., ne bi pa želel jamčiti s svojim premoženjem. Kako naj to izvede?

Ustanoviti mora tiho družbo.

Ali lahko Janez Smučar sodeluje pri poslovanju?

Ne.

Pojasnite razliko med kapitalskim deležem in delnico?

Kap. delež je v D.o.o.

Delnice so v D.D.

D.d. je izdala 200.000 delnic po 1000 SIT. Kolikšen je osnovni kapital delniške družbe? Koliko denarja dobi delničar, ki je lastnik 500 delnic po 1000 SIT, če skupščina delničarjev sklone, da bo izplačevala 39% dividendo na 30 mio SIT osnovnega kapitala, dividende pa so obdavčene s 25% dohodnino?

$39\% \text{ od } 30 \text{ mio} = 11,7 \text{ mio}$

$11,7 \text{ mio} / 200000 = 58,5$ -dividenda na delnico

$58,5 \text{ SIT} \times 75\% = 43,875 \text{ SIT}$ na delnico $\times 500 \text{ del.} = 21,937,00$

SIT

Poleg d.o.o. in t.d. se kot osebna družba pojmuje tudi t.d.?

Da

D.n.o. je družba ene ali več oseb, ki odgovarjajo z vsem svojim premoženjem?

Ne

3. POGlavJE: PRVINE POSLOVNEGA PROCESA

Proces priskrbe predmetov dela in storitev pojmuje kot:

nastajanje stroškov,

Kratkoročne naložbe v poslovni sistem,

dolgoročne naložbe v poslovni sistem,

naložbe v obratna sredstva,

Trošenje delovnega sredstva predstavlja:

delno trošenje celotnih koristnih lastnosti, v posameznem krogu delovnega postopka,

trošenje celotnih koristnih lastnosti, v posameznem krogu delovnega postopka,

obrabo celotnih koristnih lastnosti,

porabo delovnega sredstva v posameznem krogu delovnega postopka,

drugo _____-.

V širšem smislu lahko pojmuje proizvodnjo kot:

uporabljanje in kombiniranje dela in sredstev,

fizično preoblikovanje prvin poslovnega postopka v učinke,

medsebojno učinkovanje prvin poslovnega postopka za izdelavo novih učinkov,

izdelava novih učinkov, ki so v drugi proizvodnji prvine poslovnega postopka,

drugo _____-.

Tržna cena se oblikuje:

ustnega kupoprodajnega dogovora,

neformalnega pogovora, ki naj bi ga kasneje potrdili,

pisnega kupoprodajnega dogovora,

cen, ki valjajo trenutno na trgu,

drugo _____.

Postopek amortiziranja je :

fizično trošenje delovnih sredstev,

zmanjševanje koristnih lastnosti delovnih sredstev,

zmanjševanje vrednosti delovnih sredstev,

zbiranje denarja za zamenjavo delovnih sredstev,

prenašanje dela vrednosti delovnega sredstva na nove

Nabavno ceno predmetov dela obravnavamo kot:

ceno s katero ugotavljamo poslovni izid,

ceno s katero ugotavljamo vrednost delovnih sredstev,

ceno s katero ugotavljamo vrednost potroškov predmetov dela,

ceno s katero ugotavljamo vrednost zalog predmetov dela,

drugo _____.

Kaj razumete s predmetom poslovanja in kaj s poslovnim procesom v nekem podjetju?

Predmet poslovanja je naša dejavnost. Ta dejavnost se odvija v PP.

Faze poslovnega procesa!

Nabava , proizvodnja ,prodaja.

Katera faza poslovnega procesa je osrednja in zakaj?

Proizvodnja (ker se PPP transformirajo v proizvode).

Kateri proces spremlja vse faze poslovnega procesa?

Financiranje.

Kakšno funkcijo imajo managerji v poslovnem procesu?

Vodenja , organiziranja , nadziranja , inoviranje PP...

Naštejte dele poslovnega procesa!

Nabava , proizvodnja , prodaja , (vse povezuje financiranje)

Opišite produkcijska sredstva in proizvodjalne sile!

Produkcijska sredstva so: del. sredstva in predmeti dela , ko dodamo delo dobimo proizvodjalne sile.

Kaj je osnovni namen delovnih sredstev?

Povečevanje produktivnosti , olajšati delo.

Skupine delovnih sredstev!

Zemljišča , zgradbe , drobni inventar , osnovna čreda , dolgoletni nasadi , oprema

Katere so skupne značilnosti delovnih sredstev?

V PP ne spreminjajo oblike , snovno ne prehajajo v proizvod , se le obrabljajo , v PP sodelujejo večkrat , živ. Doba je ponavadi daljša od 1 leta.

Kako se predmeti dela klasificirajo?

Surovine , material , energija , pol izdelki , inventar..

Opremite temeljne značilnosti predmetov dela, ki izhajajo iz njihove narave!

Snovno prehajajo v proizvod , se porabljajo pri enem PP

Zakaj pravimo, da ima delo primarno vlogo v poslovnem procesu?

Ker organizira proizvodnjo (je nezamenljivo)

Kaj bi lahko povedali o zamenljivosti prvin poslovnega procesa?

To je kombiniranje PPP za večjo učinkovitost. (spreminjamo stroške , znižujemo nabavno ceno , potroške)

Opiši kako potekajo poslovni postopki v poslovnem sistemu Ljubljanske mlekarne!

Nabava mleka , proizvodnja mlečnih izdelkov , distribucija.

Katere izvorne prvine poslovnega postopka imamo pri izdelavi čevljev?

Material , pomožni material , potrošni material , del. sredstva , šivalni stroji , skladišča , delavce...

4. POGLAVJE: SREDSTVA IN VIRI SREDSTEV

Kaj je kapital in kaj so dolgovi?

Kapital so trajni lastni viri podjetja, dolgovi pa so tuji viri.

Kaj je cena kapitala in kaj je cena dolgov?

Cena kapitala je dividenda, cena dolga pa so obresti.

Kaj so sredstva poslovnega sistema in katere vrste sredstev poznate?

Sredstva poslovnega sistema so premoženje (aktiva). Poznamo stalna in gibljiva sredstva.

Kaj so dnevi vezave posameznih oblik sredstev?

Dnevi vezave posameznih oblik sredstev prikazujejo čas v katerem je denar vezan v posamezni obliki sredstva (ki ga financiramo sami).

Kaj je koeficient obračanja sredstev?

Koeficient obračanja sredstev je razmerje med prometom v določenem obdobju in povprečnim stanjem obratnih sredstev.

Na katerih stopnjah se nahajajo osnovna sredstva in katere njihove različne vrednosti poznamo?

Osnovna sredstva se lahko nahajajo v uporabi, v gradnji ali izdelavi in izven uporabe. Po vrednosti: nabavna vrednost, odpisana vrednost, neodpisana vrednost in revalorizirana vrednost.

Kaj so dolgoročne finančne naložbe, kakšne so njihove značilnosti in kakšen je njihov pomen za poslovno-izidni tok?

Dolgoročne finančne naložbe so naložbe dolgoročno razpoložljivega denarja v drug poslovni sistem za daljši rok od enega leta, v delnice, dolgoročne kredite in depozite. Ustvarjajo pa prihodke iz financiranja.

Kaj so naložbe v obratna sredstva?

Obratna sredstva so: zaloge, dolgoročne terjatve iz poslovanja, kratkoročne terjatve iz poslovanja, denarna sredstva, aktivne časovne razmejitve in zunajbilančna aktiva.

Ali se naložbe v obratna sredstva pri ostalih nespremenjenih pogojih spreminjajo?

Ne.

Poslovni sistem izkazuje v predračunski bilanci uspeha 200.000 SIT odhodkov za poslovanje. Ocenjujejo, da bo koeficient obračanja obratnih sredstev 4. Kolikšna so potrebna obratna sredstva?

$$\text{Obseg obratnih sredstev} = \frac{\text{stroškovna vrednost proizvodnje}}{\text{koeficient obračanja}} = \frac{200.000}{4} = 50.000 \text{ SIT}$$

Potrebna obratna sredstva so 50.000 SIT.

11. Poslovni sistem izkazuje v letnem predračunu stroškov porabljenega materiala 1000 kg porabe izdelovalnega materiala za proizvodnjo 100 kosov novih učinkov.

Nabavna cena za kg materiala je 12 SIT. Predvidena je 30-dnevna vezava zalog materiala.

Izračunajte potrebno naložbo v zaloge izdelovalnega materiala!

Kolikšna bo ta naložba, če se povečajo nabavne cene materiala za 10%, zniža poraba izdelovalnega materiala za 5% in poveča obseg proizvodnje za 10%?

Ali bi s krajšanjem dni vezave za 6 dni uspeli nadoknaditi povečanje naložb zaradi predhodnih sprememb?

Koeficient obračanja zalog = $360 \text{ dni} / \text{čas obračanja } 30 \text{ dni} = 360 / 30 = 12$

Naložba v zaloge = $\text{stroški materiala v letu} / \text{koeficient obračanja zalog} = 10\text{kg/kos} \times 100\text{kos} \times 12\text{SIT/kg} / 12 = 1000 \text{ SIT}$

Potrebna naložba v zaloge izdelovalnega materiala je 1000 SIT.

Nabavna cena = $12 \text{ SIT} + 10\% = 13,2 \text{ SIT/kg}$

Poraba materiala = $1000\text{kg}/100\text{kos} - 5\% = 9,5\text{kg/kos}$

Proizvodnja = $100\text{kos} + 10\% = 110 \text{ kos}$

Vezava = 30dni

Naložba v zaloge = $9,5\text{kg/kos} \times 110\text{kos} \times 13,2 \text{ SIT/kg} / 12 = 1149 \text{ SIT}$

Vezava 24 dni

Koeficient obračanja zalog = $360 / 24 = 15$

Naložba v zaloge = $9,5\text{kg/kos} \times 110\text{kos} \times 13,2\text{SIT/kg} / 15 = 919,6 \text{ SIT}$

S krajšanjem dni vezave za 6 dni bi uspeli nadoknaditi povečanje naložb zaradi predhodnih sprememb.

Poslovni sistem je na začetku marca razpolagal s 40 kosi materiala Y, 6. marca je kupil še 60 kosov materiala Y, 31. marca je porabil 80 kosov materiala Y. Nabavna cena količinske enote na začetku meseca je znašala 4.000 SIT, kupna cena nabavljene količinske enote je znašala 5.000 SIT, neposredni nabavni stroški pa 1.000 SIT za količinsko enoto.

Izračunajte stroške in preostalo zalogo materiala Y za mesec marec:

po povprečni nabavni ceni,

po zadnji nabavni ceni,

po prvi nabavni ceni!

Kolikšna bo zaloga materiala ob koncu meseca?

Katere in kolikšne spremembe nastanejo zaradi spreminjanja količinskih postopkov vrednotenja učinkov?

Začetna zaloga	40kos	4.000SIT	160.000SIT
----------------	-------	----------	------------

6. marec – nakup 60kos 6.000SIT 360.000SIT

Poraba 80kos 5.200SIT 416.000SIT

Zaloga 20kos 5.200SIT 104.000SIT

Povprečna nabavna cena = zmnožki cen in nabavnih količin / količina nabavljenega materiala =
 $40 \times 4000 + 60 \times 6000 / 100 = 5.200 \text{ SIT}$

13. Izračunajte potrebna obratna sredstva za zaloge materiala, če so poznane naslednje prvine:

letni stroški porabljenega materiala 800.000 SIT (Q = 100

kosov, potr/kos 10 kg, $N_c=800 \text{ SIT}$)

letna časovna amortizacija 400.000 SIT

letni stroški dela 400.000 SIT

letni stroški storitev 50.000 SIT

dnevi vezave zaloge materiala 45 dni

Za koliko bi se spremenil potreben obseg sredstev za kritje zalog materiala, če bi bili letni stroški porabljenega materiala za 10% večji od predračunanih ali če bi se znižalo število dni vezave za 15 dni?

Kakšni bodo vplivi teh sprememb na drugih področjih gospodarjenja?

Koeficient obračanja zalog = leto (360dni) / čas enega obrata v dnevih = $360/45 = 8$

Naložba v zaloge = stroški materiala v letu / koeficient obračanja zalog = $800.000 / 8 = 100.000 \text{ SIT}$

Potrebna obratna sredstva znašajo 100.000SIT.

Letni stroški porabljenega materiala $800.000 + 10\% = 880.000 \text{ SIT}$

Čas vezave 30dni

Koeficient obračanja zalog = $360 / 30 = 12$

Naložba v zaloge = stroški materiala v letu / koeficient obračanja zalog = $880.000 / 12 = 73.333,33 \text{ SIT}$

Če povečamo stroške porabljenega materiala za 10% in če znižamo število dni vezave za 15 dni, potrebujemo za obratna sredstva manj denarja.

14. Izračunajte potrebna obratna sredstva za terjatve do kupcev, če poznate naslednje prvine:

letni prihodki od poslovanja 240.000 SIT

letni stroški porabljenega materiala 8.000 SIT

letni stroški dela 4.000 SIT

letna časovna amortizacija 1.000 SIT

dnevi vezave terjatev do kupcev 15 dni

Izračunajte, za koliko se spremenijo potrebna obratna sredstva za terjatve do kupcev, če se čas vezave terjatev do kupcev ob ostalih nespremenjenih pogojih gospodarjenja podaljša na 18 dni!

Koeficient obračanja = $360 / \text{dnevi vezave terjatev do kupcev} = 360 / 15 = 24$

Potrebna obratna sredstva = Prihodki poslovanja / koeficient obračanja = $240.000 / 24 = 10.000 \text{ SIT}$

Potrebna obratna sredstva za terjatve do kupcev znašajo 10.000SIT.

Dnevi vezave 18 dni

Koeficient obračanja = $360 / \text{dnevi vezave terjatev do kupcev} = 360 / 18 = 20$

Potrebna obratna sredstva = $\text{Prihodki poslovanja} / \text{koeficient obračanja} = 240.000 / 20 = 12.000\text{SIT}$

Potrebna obratna sredstva za terjatve do kupcev, če se čas vezave terjatev do kupcev ob ostalih nespremenjenih pogojih gospodarjenja podaljša na 18 dni se povečajo iz 10.000SIT na 12.000SIT.

15. Obkrožite tiste vrste naložb, ki imajo značilnosti naložbe v obratna sredstva:

naložbe v delovne priprave

naložbe v zaloge materiala

naložbe v organiziranost

naložbe v poslovne prostore

naložbe v patente

naložbe v računalniško opremo

naložbe v terjatve do kupcev

naložbe v razvoj novih proizvodov

naložbe v dobro ime

naložbe v zaloge dokončanih proizvodov

naložbe v zaloge trgovskega blaga

naložbe v blagovno znamko

Ali poznate še druge naložbe v obratna sredstva?

Poznamo še naložbe v zaloge drobnega inventarja in naložbe v zaloge nedokončane proizvodnje.

Kaj in kolikšna je vrednost poslovnega sistema kot celote, če znašajo sredstva poslovnega sistema 800.000 SIT, dolgovi pa 300.000 SIT?

Vrednost poslovnega sistema = sredstva poslovnega sistema – dolgovi = 500.000SIT

17. Izračunajmo potreben obseg obratnih sredstev podjetja A za prihodnje poslovno (in koledarsko) leto, če poznamo njegove poslovne rezultate za leto 1995 in elemente iz načrta za leto 1996:

Faze obračanja	Vrednost zalog v mio sit 31.12.1994	Vrednost zalog v mio sit 31.12.1995	Promet v letu 1995 v mio sit	Načrtovani promet za leto 1996 v mio sit
1. Material	4.500	6.000	8.000	13.000
2. Nedokončana proizvodnja	2.000	2.200	11.000	15.000
3. Gotovi proizvodi	14.000	16.000	42.000	65.000
4. Terjatve do kupcev	9.000	12.000	42.000	65.000
5. Obveznosti do	2.500	2.000	8.000	13.000

dobaviteljev				
--------------	--	--	--	--

Najprej moramo izračunati, kolikšen obseg obratnih sredstev je imelo podjetje povprečno na voljo v letu 1995!

Rešitev:

Faze obračanja	Stanje 31.12.94	Stanje 31.12.95	Povpreč. stanje v letu 1995	Promet v letu 1995	Količnik obračanja	Načrtova. promet v letu 1996	Potrebna obratna sredstva
1	2	3	$4=(2+3)/2$	5	$6=5:4$	7	$8=7:6$
1.Material	4.500	6.000	5.250	8.000	1,523	13.000	8.535,78
2.Nedokon. proizvodi	2.000	2.200	2.100	11.000	5,238	15.000	2.863,68
3.Gotovi proizvodi	14.000	16.000	15.000	42.000	2,8	65.000	23.214,28
4. Terjat. do kupcev	9.000	12.000	10.500	42.000	4	65.000	16.250
5. Obvez. do dobavit.	2.500	2.000	2.250	8.000	3,555	13.000	3.656,82
SKUPAJ	32.000	38.200	35.100	111.000	3,162	171.000	54.079,69

18. V nekem podjetju je bila stroškovna vrednost proizvodnje v prvi polovici leta 32 mio sit, vrednost povprečno vezanih obratnih sredstev v tem obdobju pa 4 mio sit.

Izračunajte potreben obseg obratnih sredstev za prvo polovico naslednjega leta, če znaša planirana stroškovna vrednost proizvodnje za prvo polovico naslednjega leta 40 mio sit.

Izračunajte tudi dneve vezave enega cikla!

$$\text{koeficient} = \frac{\text{promet}}{\text{povpre stanje}} = \frac{32}{4} = 8$$

$$\text{Obseg obratnih sredstev} = \frac{\text{nač stroškovna vrednost}}{\text{koeficient obrač}} = \frac{40.000.000}{8} = 5.000.000 \text{ SIT}$$

$$\text{Čas trajanja 1 obrata} = \frac{180 \text{ dni}}{8} = \frac{180}{8} = 22,5 \text{ dni}$$

Za prvo polovico naslednjega leta potrebujemo za 5 mio obratnih sredstev.

Čas vezave enega cikla je 45 dni

19. Predvidevajmo, da prodaja na kredit za letos znaša 120.000 tolarjev in terjatve do kupcev 30.000 tolarjev. Izračunajte kazalec obračanja terjatev do kupcev in ga komentirajte!

Stroški prodanega blaga znašajo letos 100.000 tolarjev in zaloge 33.333 tolarjev, izračunajte količnik obračanja in ga komentirajte!

Stroški letos prodanega blaga znašajo 100.000 tolarjev in obveznosti do dobaviteljev 20.000 tolarjev. Izračunajte kazalnik obračanja obveznosti do dobaviteljev in ga komentirajte!

Izračunajte za to podjetje denarni cikel!

Obračanje terjatev do dobaviteljev = Stroški prodanega blaga / obveznosti do dobaviteljev
= $100.000 / 20.000 = 5$

Denarni cikel:

Obračanje terjatev do kupcev = prodaja na kredit / terjatve do kupcev = $120.000 / 30.000 = 4$

Obračanje zalog = stroški prodanega blaga / zaloge = $100.000 / 33.333 = 3$

Dnevi vezave terjatev do kupcev = $360 \text{ dni} / \text{količnik obračanja} = 360 / 4 = 90 \text{ dni}$

Dnevi vezave zalog = $360 \text{ dni} / \text{količnik obračanja} = 360 / 3 = 120 \text{ dni}$

Dnevi vezave obveznosti do dobaviteljev = $360 \text{ dni} / \text{količnik obračanja} = 360 / 5 = 72 \text{ dni}$

Denarni cikel = $90 + 120 - 72 = 138 \text{ dni}$

Denarni cikel podjetja je 138 dni.

Formule:

obračanje terjatev do kupcev = prodaja na kredit / terjatve do kupcev

obračanje zalog = stroški prodanega blaga / zaloge

obračanje obveznosti do dobaviteljev = stroški prodanega blaga / obveznosti do dobaviteljev

denarni cikel = dnevi vezave terjatev do kupcev + dnevi vezave zalog - dnevi vezave
obveznosti do dobaviteljev

5. POGlavJE: STROŠKI V POSLOVNEM PROCESU

6. AMORTIZACIJA

Kako oblikujemo amortizacijsko osnovo osnovnega sredstva?

Amortizacijsko osnovo predstavlja vrednost delovnega sredstva, ki bo predmet amortizacije.

Imamo tri možnosti:

- nabavna vrednost osnovnega sredstva: to je fakturna vrednost osnovnega sredstva povečana za vse stroške povezane z nabavo (prevoz, carina, montaža, embalaža ...),
- reprodukcijska vrednost osnovnega sredstva: to je ocenjena vrednost novega osnovnega sredstva, ki bo po preteku življenjske dobe nadomestilo starega. Pri tej oceni je treba upoštevati tehnični in tehnološki napredek.
- trenutna reprodukcijska vrednost osnovnega sredstva: je ocenjena tržna vrednost osnovnega sredstva v nekem trenutku.

Ali so fizična obraba, fizično staranje, tehnično in gospodarsko staranje podlaga za opredelitev amortizacijske stopnje?

Fizična obraba: zaradi obrabe se zmanjšuje vrednost osnovnega sredstva, odvisna je od časovne obremenitve (izmene), intenzivnosti obremenitve (št. izdelkov /izmeno), kakovosti osnovnega sredstva, kakovosti vzdrževanja. Bolj ko je osnovno sredstvo fizično obrabljivo, krajša bo njegova življenjska doba in s tem amortizacijska stopnja in obratno.

Fizično staranje: osnovno sredstvo se troši tudi ko ga ne uporabljamo (vpliv korozije, staranje materiala), torej ima fizično staranje vpliv na življenjsko dobo in s tem tudi na amortizacijsko stopnjo.

Tehnično in gospodarsko staranje: je posledica tehnološkega in tehničnega razvoja. Osnovno sredstvo je fizično še sposobno opravljati svoje delo, vendar ga opravlja neracionalno in negospodarno. Takšno osnovno sredstvo je treba zamenjati pred iztekom življenjske dobe in ga je smiselno v tem času amortizirati. Temu moramo prilagoditi stopnjo amortizacije.

Kaj je amortizacijski postopek?

Amortizacijski postopek je postopno zmanjševanje vrednosti osnovnega sredstva, njeno prenašanje na izdelke in skozi ceno izdelka pridobiti sredstva za nakup novega osnovnega sredstva.

Amortizacijski postopek zajema:

- določanje osnove za amortiziranje
- določanje življenjske dobe delovnega sredstva (fizično in ekonomsko trajanje)
- izbira ustreznih metode amortiziranja (kako bo osnovno sredstvo prenašalo svojo vrednost na proizvode, potrebno je sodelovanje ekonomike in tehnikov).

Kako izračunamo obrabno in kako enakomerno časovno amortizacijsko stopnjo?

Obrabna amortizacijska stopnja: višina amortizacijske stopnje je povezana s fizično obrabo osnovnega sredstva, fizična obraba pa je povezana z intenzivnostjo uporabe osnovnega sredstva. Kot merilo obrabe osnovnega sredstva nam služi število proizvedenih izdelkov. Amortizacijska stopnja ni odvisna od časa, ampak od obsega proizvodnje.

$$\text{amortizacijska stopnja} = \frac{\text{amortizacijska osnova}}{\text{število izdelkov}} \quad [\text{SIT} / \text{izdelek}]$$

Enakomerna časovna amortizacijska stopnja: višina amortizacijske stopnje je v okviru življenjske dobe osnovnega sredstva enakomerna in je iz leta v leto enaka. amortizacijska stopnja je odvisna od življenjske dobe osnovnega sredstva in ne od obsega proizvodnje.

$$\text{amortizacijska stopnja} = \frac{\text{amortizacijska osnova}}{\text{življenjska doba}} \quad [\text{SIT} / \text{leto}]$$

Kakšno vrsto stroškov predstavlja obrabna in kakšno vrsto stroškov časovna amortizacija?

Obrabna amortizacija : predstavlja variabilne stroške. Višina amortizacije je odvisna od dejanske uporabe OS, oziroma od obsega proizvodnje. Višina AM/izdelek je fiksna (življenjska doba je ocenjena skozi št. izdelkov).

Časovna amortizacija: predstavlja fiksne stroške, ki se porazdelijo na količino proizvedenih izdelkov skozi življenjsko dobo OS. Večanje obsega proizvodnje zmanjšuje strošek AM/izdelek.

Katere neenakomerne časovne amortizacijske postopke poznate?

- metoda naraščajočih letnih zneskov: osnovno sredstvo prenese vsako leto večji del svoje vrednosti na izdelke. Pri obračunu amortizacije uporabljamo konstantno amortizacijsko osnovo in spremenljivo amortizacijsko stopnjo. Vsota amortizacijskih stopenj v življenjski dobi osnovnega sredstva mora biti enaka 100%,
- metoda vsote letnih števil: imamo stalno amortizacijsko osnovo in spremenljive stopnje iz vsote letnih števil. Vsota letnih števil = $n(n+1) / 2$. Po tej metodi amortiziramo 72% vrednosti delovnega sredstva v prvi polovici življenjske dobe,
- metoda padajoče osnove: amortizacijska osnova je vsakokratna neodpisana vrednost osnovnega sredstva. Amortizacijska stopnja je konstanta, le da je 2-krat višja kot pri metodi enakih letnih zneskov. Metoda odpiše približno 2/3 vrednosti delovnega sredstva v prvi polovici njegove življenjske dobe,
- linearna metoda s spremenjenimi stopnjami: pri tej metodi vnaprej določimo kakšen del vrednosti osnovnega sredstva hočemo amortizirati v prvi polovici življenjske dobe in kakšen v

drugi polovici.

Poslovni sistem je kupil nov stroj, katerega kupna cena znaša 80.000 SIT, neposredni nabavni stroški 10.000 SIT, stroški postavljanja in sestavljanja pa 10.000 SIT.

Različica 1: Življenjska doba naj bi znašala 4 leta.

Različica 2: Število možnih uporab naj bi bilo 1.000, število uresničenih uporab pa prvo leto 200, drugo leto 600, tretje leto 0 in četrto leto 200.

Izračunajte amortizacijo po vseh različnih možnih postopkih amortiziranja za vsako leto!

življ. doba	4 leta
št. uporab	1000

kupna cena	80.000,00 SIT
neposr. nabavni stroški	10.000,00 SIT
montaža	10.000,00 SIT
amort. Osnova	100.000,00 SIT

št. uresničenih uporab			
1. Leto	2. Leto	3. Leto	4. Leto
200	600	0	200
20%	60%	0%	20%

Linearna metoda

$$\text{letna amortizacija} = \frac{\text{amortizacijska osnova}}{\text{življenjska doba}} \quad [\text{SIT}]$$

leto	AM osnova	AM
1	100.000,00 SIT	25.000,00 SIT
2	750.000,00 SIT	25.000,00 SIT
3	500.000,00 SIT	25.000,00 SIT
4	250.000,00 SIT	25.000,00 SIT
	AM skupaj	100.000,00 SIT

Metoda naraščajočih letnih zneskov

Višino amortizacijske stopnje določimo sami. Vsota amortizacijskih stopenj mora biti 100%.

leto	AM osnova	AM stopnja	AM
1	100.000,00 SIT	10%	10.000,00 SIT
2	100.000,00 SIT	25%	25.000,00 SIT
3	100.000,00 SIT	30%	30.000,00 SIT
4	100.000,00 SIT	35%	35.000,00 SIT
	skupaj	100%	100.000,00 SIT

Metoda vsote letnih števil

$$\text{vsota letnih števil} = n * \frac{n+1}{2} \quad [\text{SIT}]$$

leto	AM osnova	AM stopnja	AM
1	100.000,00 SIT	4/10	40.000,00 SIT
2	100.000,00 SIT	3/10	30.000,00 SIT
3	100.000,00 SIT	2/10	20.000,00 SIT
4	100.000,00 SIT	1/10	10.000,00 SIT
	skupaj	1	100.000,00 SIT

Metoda padajoče osnove

Amortizacijska stopnja je konstantna. Vsako naslednje leto uporabimo amortizacijsko osnovo zmanjšano za amortizacijo.

$$\text{amortizacijska osnova} = \frac{100\%}{\text{življenjska doba}} * 2 \quad [\text{SIT}]$$

leto	AM osnova	AM stopnja	AM
1	100.000,00 SIT	50%	50.000,00 SIT
2	50.000,00 SIT	50%	25.000,00 SIT
3	25.000,00 SIT	50%	12.500,00 SIT
4	12.500,00 SIT		12.500,00 SIT
	skupaj	1 5/10	100.000,00 SIT

Linearna metoda s spremenjenimi stopnjami

Določimo višino amortizacije v prvi in drugi polovici življenjske dobe osnovnega sredstva. V konkretnem primeru je stopnja amortizacije v prvi polovici življenjske dobe osnovnega sredstva 65%, v drugi polovici pa 35%.

leto	AM osnova	AM stopnja	AM
1	100.000,00 SIT	32,5%	32.500,00 SIT
2	100.000,00 SIT	32,5%	32.500,00 SIT
3	100.000,00 SIT	17,5%	17.500,00 SIT
4	100.000,00 SIT	17,5%	17.500,00 SIT
	skupaj	100,0%	100.000,00 SIT

Proizvodna metoda

$$\frac{\text{amortizacija}}{\text{izdelek}} = \frac{\text{amortizacijska osnova}}{\text{stevilo izdelkov}} \quad [\text{SIT} / \text{izdelek}]$$

$$\text{letna amortizacija} = \frac{\text{amortizacija}}{\text{izdelek}} * \text{st. izdelkov v enem letu} \quad [\text{SIT}]$$

leto	št. izdelkov	AM/izdelek	AM
------	--------------	------------	----

1	200	100,00 SIT	20.000,00 SIT
2	600	100,00 SIT	60.000,00 SIT
3	0	100,00 SIT	0,00 SIT
4	200	100,00 SIT	20.000,00 SIT
skupaj			100.000,00 SIT

Linearno proizvodna metoda

$$\text{letna amortizacija} = \frac{\text{amortizacijska osnova}}{\text{življenjska doba}} * \text{kol. izkorišč.} \quad [\text{SIT}]$$

$$\text{kol. izkorišč.} = \frac{\text{dejanska izkorišč.}}{\text{norma ln a ikorišč.}}$$

leto	AM osnova	količnik	AM
1	100.000,00 SIT	0,2	20.000,00 SIT
2	100.000,00 SIT	0,6	60.000,00 SIT
3	100.000,00 SIT	0,0	0,00 SIT
4	100.000,00 SIT	0,2	20.000,00 SIT
skupaj		100,0%	100.000,00 SIT

Podjetje je po opravljenih študijah in raziskavah, ki so jih plačali z 250.000 sit, kupilo nove stroje v vrednosti 15 mio SIT. Stroški transporta so znašali 1 mio SIT, carina 6 mio SIT, montaža strojev pa dodatnih 750.000 SIT. V podjetju predvidevajo, da bo doba koristnosti nabavljenih strojev 6 let. Izračunajte letne zneske amortizacije po linearni metodi.

življ. doba	6 let
raziskave	250.000,0 SIT
vrednost stroja	15.000.000,0 SIT
transport	1.000.000,0 SIT
carina	6.000.000,0 SIT

montaža	750.000,0 SIT	
AM osnova	23.000.000,0 SIT	
letna AM	3.833.333,0 SIT	
leto	AM osnova	AM
1	23.000.000,0 SIT	3.833.333,3 SIT
2	19.166.666,7 SIT	3.833.333,3 SIT
3	15.333.333,4 SIT	3.833.333,3 SIT
4	11.500.000,1 SIT	3.833.333,3 SIT
5	7.666.666,8 SIT	3.833.333,3 SIT
6	3.833.333,5 SIT	3.833.333,3 SIT
	AM skupaj	22.999.999,80 SIT

Na osnovi istih podatkov kot pri prvi metodi izračunajte letne zneske amortizacije po metodi naraščajočih letnih zneskov!

življ. doba	6 let
raziskave	250.000,0 SIT
vrednost stroja	15.000.000,0 SIT
transport	1.000.000,0 SIT
carina	6.000.000,0 SIT
montaža	750.000,0 SIT
AM osnova	23.000.000,0 SIT

leto	AM osnova	AM stopnja	AM
1	23.000.000,0 SIT	5%	1.150.000,00 SIT
2	23.000.000,0 SIT	10%	2.300.000,00 SIT
3	23.000.000,0 SIT	15%	3.450.000,00 SIT
4	23.000.000,0 SIT	20%	4.600.000,00 SIT

5	23.000.000,0 SIT	25%	5.750.000,00 SIT
6	23.000.000,0 SIT	25%	5.750.000,00 SIT
	skupaj	100%	23.000.000,00 SIT

Na osnovi podatkov iz prve metode izračunajte letne zneske amortizacije po metodi z vsoto letnih števil.

življ. doba	6 let
raziskave	250.000,0 SIT
vrednost stroja	15.000.000,0 SIT
transport	1.000.000,0 SIT
carina	6.000.000,0 SIT
montaža	750.000,0 SIT
AM osnova	23.000.000,0 SIT

Vsota letnih števil $=6*7/2=21$

leto	AM osnova	AM stopnja	AM
1	23.000.000,0 SIT	2/7	6.571.428,6 SIT
2	23.000.000,0 SIT	5/21	5.476.190,5 SIT
3	23.000.000,0 SIT	4/21	4.380.952,4 SIT
4	23.000.000,0 SIT	1/7	3.285.714,3 SIT
5	23.000.000,0 SIT	2/21	2.190.476,2 SIT
6	23.000.000,0 SIT	1/21	1.095.238,1 SIT
	skupaj	1	23.000.000,00 SIT

Upoštevajte podatke iz prve časovne metode amortiziranja izračunajte letne zneske amortizacije po metodi padajoče osnove.

življ. doba	6 let
raziskave	250.000,0 SIT
vrednost stroja	15.000.000,0 SIT
transport	1.000.000,0 SIT
carina	6.000.000,0 SIT
montaža	750.000,0 SIT
AM osnova	23.000.000,0 SIT

Amortizacijska stopnja= $100\%/6*2=33\%$

leto	AM osnova	AM stopnja	AM
1	23.000.000,0 SIT	33%	7.590.000,0 SIT
2	15.410.000,0 SIT	33%	5.085.300,0 SIT
3	10.324.700,0 SIT	33%	3.407.151,0 SIT
4	6.917.549,0 SIT	33%	2.282.791,2 SIT
5	4.634.757,8 SIT	33%	1.529.470,1 SIT
6	3.105.287,7 SIT		3.105.287,7 SIT
	skupaj		23.000.000,0 SIT

Podjetje je nakupilo skupino strojev v vrednosti 16 mio SIT. Predvidena doba koristnosti zanje znaša 8 let, vendar pa bi v podjetju radi v prvi polovici dobe koristnosti odpisali 75% vrednosti, v drugi polovici pa preostalih 25% vrednosti teh strojev.

Izračunajte letne zneske amortizacije po letih!

vrednost	16.000.000,0 SIT
življenjska doba	8 let
AM v prvi 1/2 življ. dobe je	75%
AM v drugi 1/2 življ. dobe je	25%

leto	AM osnova	AM stopnja	AM
1	16.000.000,0 SIT	18,75%	3.000.000,00 SIT
2	16.000.000,0 SIT	18,75%	3.000.000,00 SIT
3	16.000.000,0 SIT	18,75%	3.000.000,00 SIT
4	16.000.000,0 SIT	18,75%	3.000.000,00 SIT
5	16.000.000,0 SIT	6,25%	1.000.000,00 SIT
6	16.000.000,0 SIT	6,25%	1.000.000,00 SIT
7	16.000.000,0 SIT	6,25%	1.000.000,00 SIT
8	16.000.000,0 SIT	6,25%	1.000.000,00 SIT
	skupaj	100,00%	16.000.000,00 SIT

Nabavna vrednost stroja, ki ga je podjetje kupilo v začetku poslovnega leta, je 3 mio SIT. V podjetju predvidevajo, da bodo lahko s tem strojem v teku njegove dobe koristnosti izdelali 200.000 proizvodov. Za posamezna leta dobe koristnosti so izdelali naslednji načrt količin proizvodov:

leto	1	2	3	4	5	skupaj
št. izdelkov	30.000	40.000	50.000	50.000	30.000	200.000

Izračunajte letne zneske amortizacije če v podjetju uporabljajo proizvodno metodo!

nabavna vrednost	3.000.000,0 SIT
št. proizv./živ. dobo	200.000
AM/ izdelek	15,0 SIT

leto	št. izdelkov	AM/ izdelek	AM
1	30.000	15,00 SIT	450.000,00 SIT

2	40.000	15,00 SIT	600.000,00 SIT
3	50.000	15,00 SIT	750.000,00 SIT
4	50.000	15,00 SIT	750.000,00 SIT
5	30.000	15,00 SIT	450.000,00 SIT
	skupaj		3.000.000,00 SIT

V podjetju so predvidevali, da bodo z novima strojema, katerih nabavna vrednost je bila 800.000 SIT, izdelali v njihni ocenjeni dobi koristnosti ($n = 4$ leta) 4.000 proizvodov, če bi bila izkoriščenost strojev normalna to je 1.000 proizvodov letno.

V podjetju so uporabljali linearno metodo amortiziranja. Dejanska izkoriščenost strojev po letih pa je bila naslednja:

leto	1	2	3	4	skupaj
št. izdelkov	800	900	1.100	1.200	4.000

IZRAČUNAJTE LETNE ZNESKE AMORTIZACIJE, KI SO JIH V PODJETJU DEJANSKO OBRAČUNALI!

nabavna vrednost	800.000,0 SIT
št. proizv./živ. dobo	4.000
življenjska doba	8 let
letna AM	200.000,00 SIT
AM/ izdelek	200,0 SIT

Linearna metoda

leto	AM osnova	AM
1	800.000,0 SIT	200.000,0 SIT
2	600.000,0 SIT	200.000,0 SIT
3	400.000,0 SIT	200.000,0 SIT
4	200.000,0 SIT	200.000,0 SIT
	AM skupaj	400.000,00 SIT

Proizvodna metoda

leto	št. izdelkov	AM/ izdelek	AM
1	800	200,0 SIT	160.000,00 SIT
2	900	200,0 SIT	180.000,00 SIT
3	1.100	200,0 SIT	220.000,00 SIT
4	1.200	200,0 SIT	240.000,00 SIT

skupaj	800.000,00 SIT
--------	----------------

RAČUNALNIŠKE VAJE

1. LINEARNA METODA ALI METODA ENAKIH LETNIH ZNESKOV

Za opremo, ki smo jo ob nakupu plačali 150.000 SIT, bomo čez 5 let dobili le 10.000 SIT. Koliko amortizacije moramo obračunati v posameznih letih po linearni metodi?

- v pomožno tabelo vstavi nabavno vrednost, ostanek vrednosti, in življenjsko dobo opreme s pomočjo programa EXCEL izračunaj:

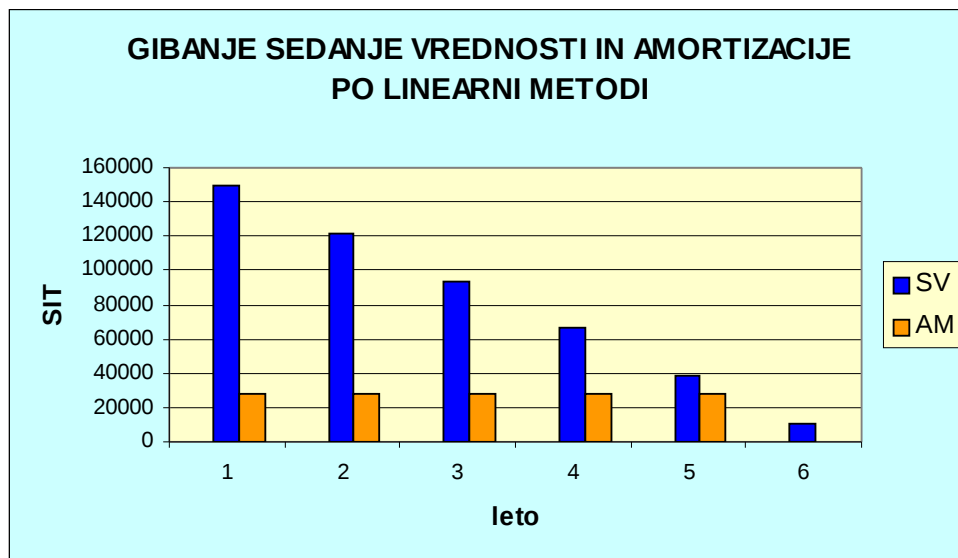
zneske amortizacije po linearni metodi s pomočjo funkcije SLN

sedanjo vrednost (=predhodna sedanja vrednost-znesek amortizacije

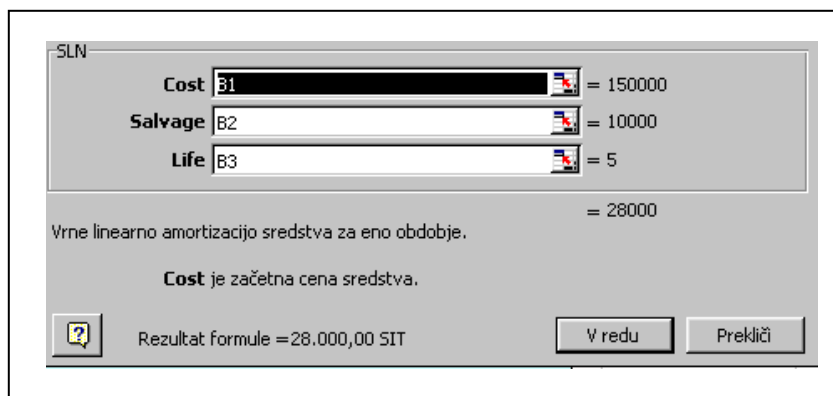
grafično prikaži gibanje sedanje vrednosti in amortizacije v ocenjeni dobi njegove koristnosti.

NABAVNA VREDNOST	150.000,00 SIT
OSTANEK VREDNOSTI	10.000,00 SIT
ŽIVLJENSKA DOBA	5
AMORTIZACIJA	28.000,00 SIT

LETO	SV	AM
1	150.000,00 SIT	28.000,00 SIT
2	122.000,00 SIT	28.000,00 SIT
3	94.000,00 SIT	28.000,00 SIT
4	66.000,00 SIT	28.000,00 SIT
5	38.000,00 SIT	28.000,00 SIT
6	10.000,00 SIT	28.000,00 SIT
		178.000,00 SIT

Postopek: aktiviramo funkcijo SLN in v zaslonsko obliko vstavljamo podatke, ki so razvidni iz slike 1. V okence cost vnašamo sedanjo vrednost opreme, ki jo vsako leto zmanjšamo za amortizacijo. Okence salvage ostaja nespremenjeno, vanj vnašamo ceno, ki jo bomo dobili za opremo čez 5 let (10.000 SIT). V okence life vnašamo življenjsko dobo opreme (v letih), ki je preostala do konca amortizacije opreme. Postopek ponovimo za vsako leto posebej.

Slika1: zaslonska oblika funkcije SLN

2. DEGRESIVNA METODA

Uporabi podatke prejšnjega zgleada

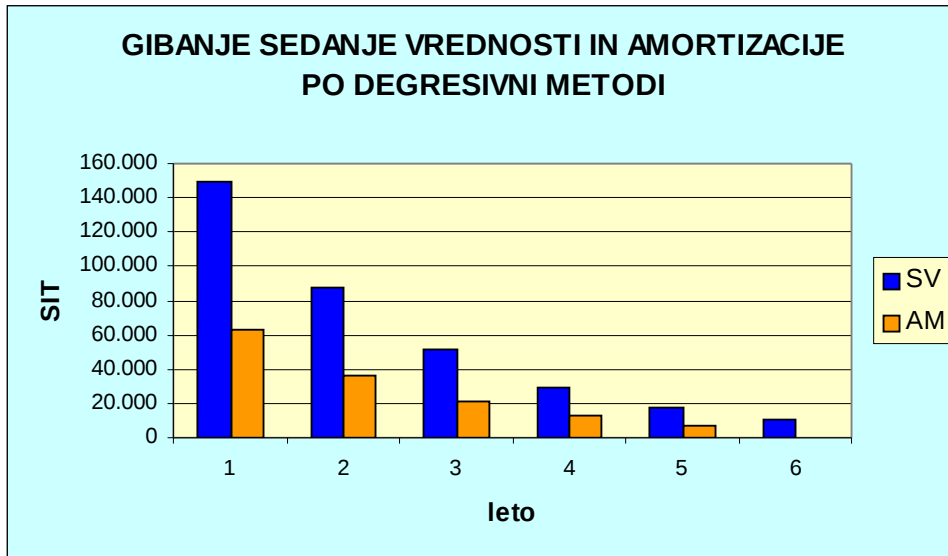
S pomočjo programa EXCEL izračunaj:

zneske amortizacije po degresivni metodi s pomočjo funkcije DB.

grafično prikaži gibanje sedanje vrednosti in amortizacije po degresivni metodi v ocenjeni dobi njegove koristnosti.

NABAVNA VREDNOST	150.000,00 SIT
OSTANEK VREDNOSTI	10.000,00 SIT
ŽIVLJENSKA DOBA	5

LETO	SV	AM
1	150.000,00 SIT	62.700,00 SIT
2	87.300,00 SIT	36.491,40 SIT
3	50.808,60 SIT	21.237,99 SIT
4	29.570,61 SIT	12.360,51 SIT
5	17.210,09 SIT	7.211,03 SIT
6	9.999,06 SIT	
		150.000,00 SIT

Postopek: aktiviramo funkcijo DB in v zaslonsko obliko vstavljamo podatke, ki so razvidni iz slike 2. . V okence cost vnašamo sedanjo vrednost opreme, ki jo vsako leto zmanjšamo za amortizacijo . Okence salvage ostaja nespremenjeno, vanj vnašamo ceno , ki jo bomo dobili za opremo čez 5 let (10.000 SIT). V okence life vnašamo življenjsko dobo opreme (v letih), ki je preostala do konca amortizacije opreme. V okence period vnašamo obdobje (v letih), za katero želimo izračunati amortizacije opreme. Postopek ponovimo za vsako leto posebej

Korak 1

DB

Cost B1 = 150000

Salvage B2 = 10000

Life B3 = 5

Period D2 = 1

Month = štrevilo

= 62700

Vrne amortizacijo sredstva za določeno obdobje po metodi fiksnojemajočega salda.

Salvage je rešena vrednost na koncu življenjske dobe sredstva.

Rezultat formule = 62.700,00 SIT

V redu Prekliči

DB

Cost E3 = 87300

Salvage B2 = 10000

Life 4 = 4

Period 1 = 1

Month = štrevilo

= 36491,4

Vrne amortizacijo sredstva za določeno obdobje po metodi fiksnojemajočega salda.

Cost je začetna cena sredstva.

Rezultat formule = 36.491,40 SIT

V redu Prekliči

Korak 2

Slika 2: vnašanje podatkov v zaslonsko obliko funkcije DB pri degresivni metodi.

PROGRESIVNA METODA

Uporabi podatke prejšnjega zгледа

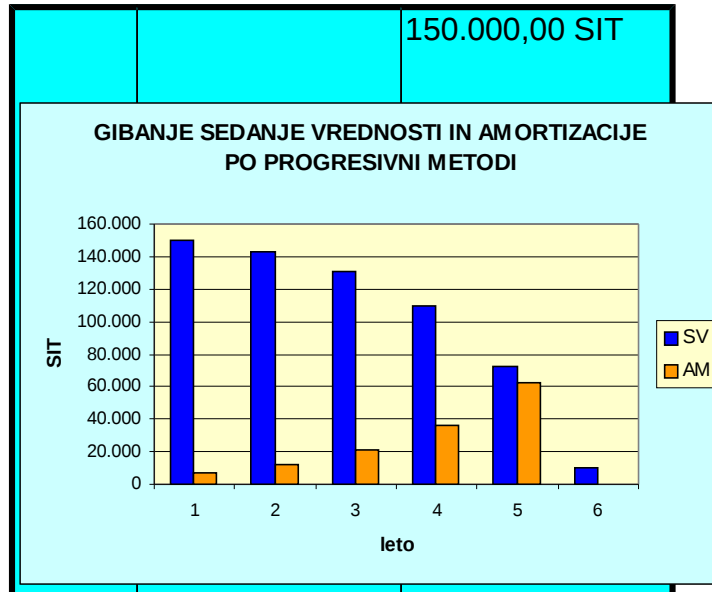
S pomočjo programa EXCEL izračunaj

zneske amortizacije po progresivni metodi s pomočjo funkcije DB in sicer tako, da se pri izračunu upoštevajo leta v obratnem vrstnem redu, kot pri degresivni metodi (excel ne pozna funkcije za izračun amortizacije po progresivni metodi)

grafično prikaži gibanje sedanje vrednosti in amortizacije po progresivni metodi v ocenjeni dobi njegove koristnosti

NABAVNA VREDNOST	150.000,00 SIT
OSTANEK VREDNOSTI	10.000,00 SIT
ŽIVLJENSKA DOBA	5

LETO	SV	AM
1	150.000,00 SIT	7.193,82 SIT
2	142.806,18 SIT	12.360,51 SIT
3	130.445,67 SIT	21.237,99 SIT
4	109.207,67 SIT	36.491,40 SIT
5	72.716,27 SIT	62.700,00 SIT
6	10.016,27 SIT	

Postopek: aktiviramo funkcijo DB in v zaslonsko obliko vstavljamo podatke, ki so razvidni iz slike 3. V okence cost vnašamo sedanjo vrednost opreme, ki jo vsako leto zmanjšamo za amortizacijo . Okence salvage ostaja nespremenjeno, vanj vnašamo ceno , ki jo bomo dobili za opremo čez 5 let (10.000 SIT). V okence life vnašamo življenjsko dobo opreme (v letih), ki je preostala do konca amortizacije opreme (5, 4, 3, 2, 1). V okence period vnašamo obdobje (v letih), za katero želimo izračunati amortizacije opreme. Postopek ponovimo za vsako leto posebej. Prva dva koraka sta prikazana na sliki 3.

DB

Cost F2 = 150000

Salvage B2 = 10000

Life 5 = 5

Period 5 = 5

Month = število

= 7193,818551

Vrne amortizacijo sredstva za določeno obdobje po metodi fiksnojemajočega salda.

Cost je začetna cena sredstva.

Rezultat formule = 7.193,82 SIT

V redu Prekliči

Korak 1

DB

Cost = 150000

Salvage = 10000

Life = 5

Period = 4

Month = število

= 12360,51297

Vrne amortizacijo sredstva za določeno obdobje po metodi fiksnopojemajočega salda.

Cost je začetna cena sredstva.

Rezultat formule = 12.360,51 SIT

V redu Prekliči

Korak 2

Slika 3: vnašanje podatkov v zaslonsko obliko funkcije DB pri progresivni metodi.

4. POSPEŠENO AMORTIZIRANJE

Uporabi podatke prejšnjega zгледа

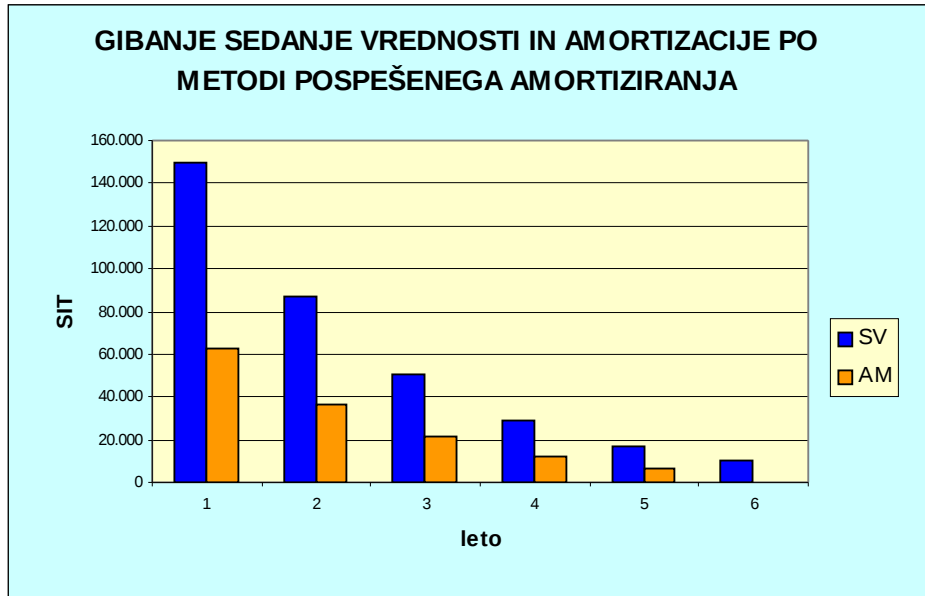
S pomočjo programa EXCEL izračunaj

zneske amortizacije po pospešenem načinu amortiziranja s pomočjo funkcije DDB, če je faktor pospeševanja amortiziranja 2,1

grafično prikaži gibanje sedanje vrednosti in amortizacije po pospešenem načinu amortiziranja v očenjeni dobi njegove koristnosti

NABAVNA VREDNOST	150.000,00 SIT
OSTANEK VREDNOSTI	10.000,00 SIT
ŽIVLJENSKA DOBA	5
FAKTOR POSPEŠEVANJA	2,1

LETO	SV	AM
1	150.000,00 SIT	63.000,00 SIT
2	87.000,00 SIT	36.540,00 SIT
3	50.460,00 SIT	21.193,20 SIT
4	29.266,80 SIT	12.292,06 SIT
5	16.974,74 SIT	6.974,74 SIT
6	10.000,00 SIT	
		150.000,00 SIT

Postopek: aktiviramo funkcijo DDB in v zaslonsko obliko vstavljamo podatke, ki so razvidni iz slike 4. V okence cost vnašamo sedanjo vrednost opreme, ki jo vsako leto zmanjšamo za amortizacijo. Okence salvage ostaja nespremenjeno, vanj vnašamo ceno, ki jo bomo dobili za opremo čez 5 let (10.000 SIT). V okence life vnašamo življenjsko dobo opreme (v letih). V okence period vnašamo obdobje (v letih), za katero želimo izračunati amortizacije opreme, v okence factor pa faktor pospeševanja. Postopek ponovimo za vsako leto posebej. Prva dva koraka sta prikazana na sliki 4.

Korak 1

DDB
DDB

Cost 87000 = 87000
 Salvage B2 = 10000
 Life 5 = 5
 Period 1 = 1
 Factor 2,1 = 2,1

= 36540
 Vrne amortizacijo sredstva za določeno obdobje na način dvojnopojemajočega salda ali kakega drugega načina, ki ga določite.
Cost je začetna cena sredstva.

Rezultat formule =36.540,00 SIT

V redu Prekliči

Korak 2

Slika 4: vnašanje podatkov v zaslonsko obliko funkcije DDB pri pospešeni metodi.

5. METODA Z VSOTO LETNIH ŠTEVIL

Uporabi podatke prejšnjega zglada

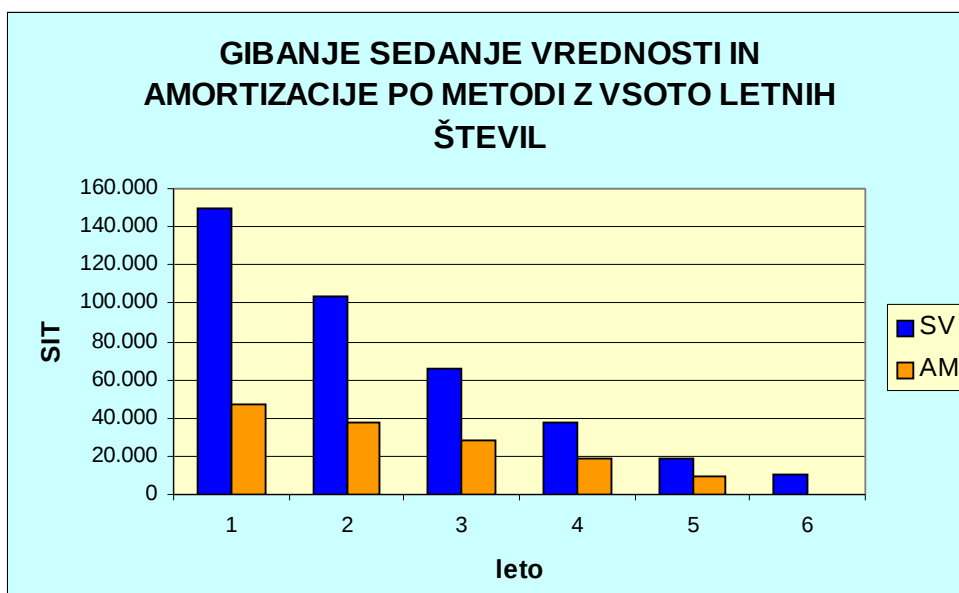
S pomočjo programa EXCEL izračunaj

izračunaj zneske amortizacije po metodi vsote letnih števil, s pomočjo funkcije SYD

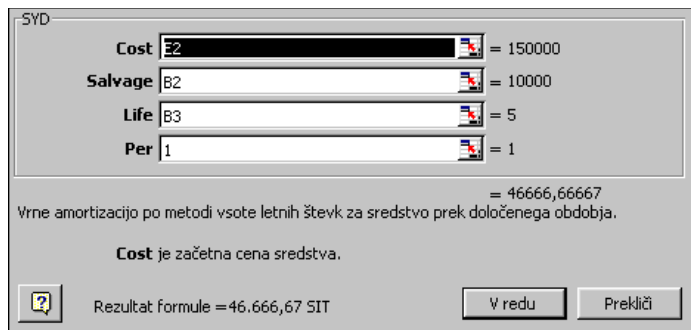
grafično prikaži gibanje sedanje vrednosti in amortizacije po metodi vsote letnih števil

NABAVNA VREDNOST	150.000,00 SIT
OSTANEK VREDNOSTI	10.000,00 SIT
ŽIVLJENSKA DOBA	5

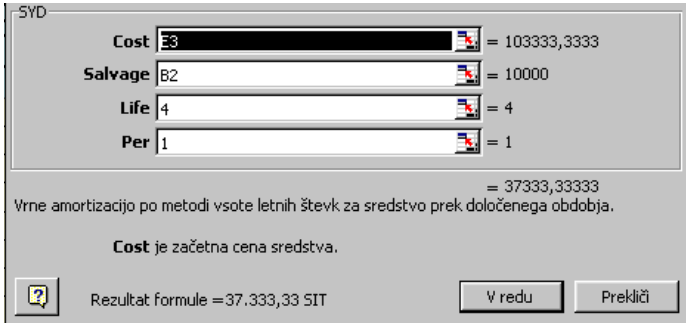
LETO	SV	AM
1	150.000,00 SIT	46.666,67 SIT
2	103.333,33 SIT	37.333,33 SIT
3	66.000,00 SIT	28.000,00 SIT
4	38.000,00 SIT	18.666,67 SIT
5	19.333,33 SIT	9.333,33 SIT
6	10.000,00 SIT	
		150.000,00 SIT

Postopek: aktiviramo funkcijo SYD in v zaslonsko obliko vstavljamo podatke, ki so razvidni iz slike 5. V okence cost vnašamo sedanjo vrednost opreme, ki jo vsako leto zmanjšamo za amortizacijo. Okence salvage ostaja nespremenjeno, vanj vnašamo ceno, ki jo bomo dobili za opremo čez 5 let (10.000 SIT). V okence life vnašamo preostalo življenjsko dobo opreme (5, 4, 3, 2, 1, v letih). V okence period vnašamo obdobje (v letih), za katero želimo izračunati amortizacije opreme. Postopek ponovimo za vsako leto posebej. Prva dva koraka sta prikazana na sliki 5.

Korak 1

Korak 2

Slika 5: vnašanje podatkov v zaslonsko obliko funkcije SYD pri metodi z vsoto letnih števil.

7. KALKULACIJE

1.) Kaj je kalkulacija in zakaj kalkulacije pripravljamo?

Kalkulacija je RAČUNSKI POSTOPEK UGOTAVLJANJA LASTNE CENE proizvoda ali storitve oz. ceno stroškovnega nosilca. Pripravljamo jo zato: da lahko proces PLANIRAMO in stroškovno nadzorujemo, da lahko DOLOČIMO PRODAJNO CENO, ki izhaja iz lastne cene, da imamo z njo možnost presojanja, kar nam pomaga SPREJEMATI RAZLIČNE POSLOVNE ODLOČITVE.

2.) Naštej vrste kalkulacij?

Vrste kalkulacij : Predračunske, obračunske in poračunske

Kalkulacije ločimo tudi :

glede na čas

glede na obseg

glede na ceno

glede na metodo

3.) Kakšna je struktura prodajne cene?

Struktura prodajne cene je sledeča:

1. Neposredni materialni stroški (izdelavni stroški)
2. Neposredni stroški dela (izdelavni OD)
3. Neposredna amortizacija
4. = SKUPNI NEPOSREDNI STROŠKI
5. Posredni stroški (obratna režija)
6. Posredni stroški nabave, uprave in prodaje (nabavno-prodajna-upravna režija)
7. =LASTNA CENA
8. Dobiček na enoto
9. = PRODAJNA CENA
10. Davek na dodano vrednost
11. = PRODAJNA CENA Z DAVKOM NA DODANO VREDNOST

Katere metode kalkuliranja poznamo?

Poznamo sledeče metode kalkuliranja:

DELITVENO (enostavno in sestavljeno)

Uporablja se v podjetjih, kjer imajo en proizvod. LC je razmerje med nastalimi stroški in proizvedenimi količinami.

Z DODATKI (zbirno, diferencialno)

Podjetje proizvaja več različnih vrst proizvodov. Najprej razporedimo na posamezne vrste stroškovnih nosilcev neposredne stroške. Posredne stroške razporedimo s pomočjo ključev.

Z ENAKOVREDNIMI ŠTEVILI

Uporablja se v podjetjih, kjer proizvajajo več vrst proizvodov. Med višinami stroškov posamezne vrste proizvoda nastajajo različna razmerja. LC oblikujemo tako, da najprej oblikujemo števila. Proizvedene količine pomnožimo z enakovrednimi števili in dobimo pogojne enote, ki so enakovredne in seštevljive. Tako ugotovimo proizvedene pogojne enote in vse stroške, LC pogojne enote. Iz lastne cene pogojne enote izračunamo lastno ceno proizvoda tako, da jo pomnožimo z enakovrednim številom.

VEZANIH ALI VZPOREDNIH PROIZVODOV

Uporabljajo jo podjetja, ki proizvajajo en glavni in enega ali več stranskih proizvodov ali tam, kjer imajo slabe podatke. Za znesek stranskih produktov zmanjšamo celotne stroške. Razliko v stroških pokriva glavni produkt. Pri tem postopku nas v bistvu LC stranskega proizvoda ne zanima.

PO SPREMENLJIVIH STROŠKIH

Metoda temelji na razdelitvi stroškov na stalne in spremenljive. Po posameznih vrstah proizvodov se razporeja le spremenljive stroške. V bistvu ne ugotavljamo lastnih cen, pač pa prodajne cene.

Izbira metode je odvisna od tipa proizvodnega procesa.

5.) Na primeru podajte izračun kalkulacije vezanih ali vzporednih proizvodov.

Podjetje pridobiva različne frakcije kamenih agregatov, kar je njihov glavni proizvod. Pri proizvodnem procesu nastaja kot stranski produkt kamena moka. Do lanskega leta je ta produkt bil v obliki neželenega odpada, lani pa so na osnovi velikega povpraševanja po tem produktu, le tega pričeli prodajati.

Pri lanski proizvodnji 280.000 ton kamenih agregatov so znašali skupni stroški 210 mio SIT. Kamene moke so prodali 4.000 ton (cena 1 tone = 6000 SIT)

<i>Frakcije kamenih agregatov(mm)</i>	<i>proizvedene enote(tone)</i>
- 4	122.000
- 8	55.000
- 16	42.000

16 - 32	28.000
- 50	22.000
- 500	11.000

Stroški frakcije 0 – 500mm so za 30 % manjši od ostalih frakcij.

Izračun po VEZANIH ALI VZPOREDNIH PROIZVODOV

Najprej izračunamo razliko stroškov tako, da od celotnih stroškov glavnega proizvoda odštejemo prodajno vrednost stranskega produkta in nato izračunamo LC glavnega proizvoda.

Prodajna vrednost kamene moke = 24 mio SIT

(**Količina x prodajna vrednost** = 4.000 ton x 6.000 SIT = 24.000.000 SIT)

Stroške glavnega proizvoda zmanjšamo za znesek prodajne cene stranskega produkta = 210.000.000 SIT – 24.000.000 SIT = **186.000.000 SIT**

Strošek na pogojno enoto je: **STROŠEK GLAVNEGA PROIZVODA : VSOTO POGOJNIH ENOT** = 186.000.000 SIT : 276.700 = 672,2081677 SIT

Metoda kalkulacije z enakovrednimi števili

	1	2	3= 1 X 2	4= strošek na pogojno enoto (672,2) X 3	5= 4: 2
FRAKCIJE	EKVIVAL. ŠTEVILO	PROIZVEDENE ENOTE	POGOJNE ENOTE	CELOTNI STROŠKI V SIT	LASTNA CENA V SIT/enoto
0 - 4	1	122.000	122.000	82.009.396,46	672,21
4 – 8	1	55.000	55.000	36.971.449,22	672,21
8 – 16	1	42.000	42.000	28.232.743,04	672,21
16 - 32	1	28.000	28.000	18.821.828,70	672,21
0 - 50	1	22.000	22.000	14.788.579,69	672,21
0 – 500	0,7	11.000	7.700	5.176.002,89	470,55
SKUPAJ		280.000	276.700	186.000.000,00	
	186.000.000	strošek glav.proizvoda			
	672,2081677	strošek pog.enote			

6.) Kaj razumete pod stopnjo prispevka za kritje?

Primerjava zneska prispevka za pokritje s spremenljivimi stroški nam da stopnjo prispevka za pokritje (%). Ta pove koliko % od variabilnih stroškov na enoto znaša ustrezni prispevek za

pokritje. Tako dobi podjetje podatek o ustrezni prodajni ceni na enoto za pokritje vseh stroškov in ustvarjanje zelenega dobička.

$$\% \text{ pp} = \text{znesek PP (CFS + D)} : \text{spremenljivimi stroški} \times 100$$

7.) Primer:

V kamnolomu Kal so v preteklem poslovnem obdobju nakopali 2.500 ton peska, ki je edini poslovni učinek njihovega delovnega procesa. Skupni stroški v tem obdobju pa so znašali 50 mio SIT. Izračunajte lastno ceno tone peska.

Izračun po metodi ENOSTAVNE DELITVENE KALKULACIJE:

$$\text{LASTNA CENA} = \frac{\text{SKUPNI STROŠKI}}{\text{KOLIČINO}} = \frac{50.000.000 \text{ SIT}}{2.500 \text{ ton}} = 20.000,00 \text{ SIT/tono}$$

8.) Primer:

Šivalnica dežnih plaščev izdeluje v okviru spremenjenega programa le še 4 vrste dežnih plaščev. Tako so v preteklem poslovnem obdobju sešili 400 plaščev tipa A, 550 plaščev tipa B, 700 plaščev tipa C in le 250 plaščev tipa Č. Za izdelavo vseh skupaj pa so imeli 2,7 mio sit stroškov. Izračunajte lastne cene posameznih tipov dežnih plaščev, če vemo, da proizvodnja tipa A povzroča za 75% več stroškov, tipa B za 100% več stroškov, tipa Č pa za 20% manj stroškov kot proizvodnja dežnega plašča tipa C.

	1	2	3 = 1 x 2	4 = 3x 1000	5 = 4 : 1
Dežni plašči	Proizvedene Enote	Ekvivalen tno število	Pogojne enote	Stroški	
				Skupaj v SIT	Na enoto v SIT
TIP A	400	1,75	700	700.000,00	1.750,00
TIP B	550	2	1100	1.100.000,00	2.000,00
TIP C	700	1	700	700.000,00	1.000,00
TIP Č	250	0,8	200	200.000,00	800,00
SKUPAJ			2700	2.700.000,00	
STROŠKI NA POGOJNO ENOTO		1000			
Stroški: pogojnimi enotami 2.700.000 sit : 2700 = 1000					

9.) Primer:

V pekarni MIŠ MAŠ d. o. o. izdelujejo tri vrste belega kruha: štruca(A), hlebce (B) in žemlje (C). V preteklem mesecu so spekli naslednje količine posameznih vrst belega kruha: 2.400 kg A(štruca), 1.600 kg B(hlebci) in 600 kg C (žemlje). Skupni stroški proizvodnje so znašali 681.600 sit. Izračunajte lastne cene A, B in C, če veste, da je bila prodajna cena kg A 180 sit, kg B 190 sit, kg C pa 570 sit.

Izračun: KALKULACIJA Z ENAKOVREDNIMI ŠTEVILI

	1	2	3	4 = 1 x 3	5 = 360,4 x 4	6 = 5 : 1
Vrste kruha	Q	Prodajna cena	Ekvivalen. število	Pogojne enote	stroški skupaj v sit	stroški na enoto v SIT
Štruca – A	2400	180	0,32	758	273.145,83	113,81
Štruca – B	1600	190	0,33	533	192.213,73	120,13
Štruca – C	600	570	1	600	216.240,45	360,4
skupaj	4600			1891	681.600,00	
Skupni stroški		681.600				
Stroški na pogojno enoto			360,4007			

10.) Primer:

Neko podjetje proizvaja tri različne vrste proizvodov: A, B in C, za letno proizvodnjo teh pa so nam poznani naslednji podatki o količinah in stroških:

--	--	--	--	--

Proizvod	Q	Stroški izdelavnega materiala	Stroški izdelavnih plač	Vsi splošni stroški
A	30.000	1,5 mio sit	2,5 mio sit	
B	60.000	2 mio sit	1,5 mio sit	
C	45.000	1 mio sit	1,5 mio sit	
Skupaj		4,5 mio sit	5,5 mio sit	12 mio sit

Izračunajte lastne cene proizvodov A, B in C, če so osnova za razdelitev splošnih stroškov vsi neposredni stroški!

Izračun: KALKULACIJA Z DODATKI

Formula ključa = splošni stroški : osnova = 12.000.000 : 10.000.000 = 1,2 SIT						
	1	2	3	4	5 = 2 x 1,2	6 = 5 : 1
Proizvod	Q	Stroški izdelavnega materiala v sit	Stroški izdelavnih plač v sit	Vsi splošni stroški	Posredni stroški	Lastna cena v sit
A	30.000	1.500.000	2.500.000		4.800.000	160
B	60.000	2.000.000	1.500.000		4.200.000	70
C	45.000	1.000.000	1.500.000		3.000.000	67
Skupaj		4.500.000	5.500.000	12.000.000	12.000.000	

11.) Primer :

Rafinerija DERIVAT d.d. je v preteklem obdobju pridelala 20.000 hl bencina, ki je njen glavni proizvod. Pri suhi destilaciji nafte, s katero pridobivajo bencin, pa kot stranski produkti nastanejo tudi težka olja in sicer 500.000 l olja A, ki ga rafinerija najprej prodaja po ceni 10 sit na liter, in 100.00 l olja B, ki ga prodaja po ceni 30 sit na liter. Skupni stroški rafinerije v preteklem obdobju so znašali 800 mio sit. Izračunajte lastno ceno glavnega proizvoda.

Izračun: KALKULACIJA VEZANIH PROIZVODOV

Skupni stroški = 800.000.000 SIT

Prodajna vrednost stranskega produkta = 8.000.000 SIT

Stranski produkti	Q (l)	Prodajna cena (sit/l)	Prodajna vrednost (sit)
Olja A	500.000	10	5.000.000
Olja B	100.000	30	3.000.000
SKUPAJ			8.000.000

Stroški glavnega proizvoda = **800.000.000 SIT - 8.000.000 = 792.000.000 SIT**

Pridelava glavnega proizvoda = 20.000 hl

$$\text{LASTNA CENA glavnega proizvoda} = \frac{\text{stroški glavnega proizvoda}}{\text{količina}} = \frac{792.000.000 \text{ SIT}}{2.000.000 \text{ l}} = 396,0 \text{ SIT / l}$$

12.) Primer:

V neki žagi predelujejo tri vrste hlodovine, rezultat njihovega procesa pa so trije glavni proizvodi G_1 , G_2 in G_3 . V letu 1995 so našagali naslednje količine (količinski podatki so v kubičnih metrih):

Proizvod	Q	Stroški izdelavne surovina	Stroški izdelavnih plač	Splošni stroški
G_1	100.000	15 mio sit	7 mio sit	
G_2	250.000	10 mio sit	7 mio sit	
G_3	150.000	10 mio sit	6 mio sit	
Skupaj		35 mio sit	20 mio sit	10 mio sit

Poleg treh glavnih proizvodov pa kot stranski proizvod nastajajo obrezline in žaganje (proizvoda O in Ž), ki ju je žaga uspela prodati po naslednjih cenah (količine so v kubičnih metrih):

Proizvod	Q	Prodajna cena/ enota	Prihodki
O	5.000	100 sit	500.000 sit
Ž	2.000	100 sit	200.000 sit
Skupaj			700.000 sit

Izračunajte lastne cene glavnih proizvodov, če so osnova za razdelitev splošnih stroškov vsi neposredni stroški!

Po metodi kalkulacije VEZANIH PROIZVODOV določimo:

Splošni stroški glavnih proizvodov (10.000.000 SIT) zmanjšani za znesek prihodkov stranskih proizvodov (700.000 SIT) znašajo **9.300.000 SIT**.

Nato sledi izračun po metodi KALKULACIJE Z DODATKI

Formula za ključ : $9.300.000 : 55.000.000 = 0,169$					
	1	2	3	$4 = 2+3 \times 0,169$	$5 = 4 : 1$
Proizvod	v m^3 Q	Stroški izdelavne surovine v SIT	Stroški izdelavnih plač v SIT	splošni stroški v SIT	Lastna cena v SIT/m^3
G_1	100.000	15.000.000	7.000.000	3.718.000,00	37
G_2	250.000	10.000.000	7.000.000	2.874.545,45	11
G_3	150.000	10.000.000	6.000.000	2.705.454,55	18
Skupaj	500.000	35.000.000	20.000.000	9.300.000,00	

13.) Primer:

V mlekarni proizvajajo tri vrste mleka glede na stopnjo vsebnosti maščobe: proizvod A vsebuje 1,6% maščobe, proizvod B 3,2% maščobe in proizvod C 3,6 % maščobe. Za naslednje leto načrtujejo naslednji obseg proizvodnje:

Vrsta proizvoda	Načrtovana količina	Načrtovani spremenljivi stroški po enoti proizvoda (liter)
A	40 mio l	30 sit
B	100 mio l	33 sit
C	20 mio l	35 sit

Kakšne bi morale biti prodajne cene enega litra posamezne vrste mleka, da bi mlekarna poleg spremenljivih stroškov pokrila še 4,04 mrd sit stalnih stroškov in dosegla želeni dobiček v višini 2,2 mrd sit?

Izračun po metodi SPREMENLJIVIH STROŠKOV

Želen dobiček = 2.200.000.000 SIT

Stalni stroški = 4.040.000.000 SIT

$$\% \text{ pp} = (4.040.000.000 + 2.200.000.000) : 5.200.000.000 = 1,2 \times 100 = 120$$

1	2	3=2 x 120	4 = 1 x 2	5 = 2 + 3
---	---	-----------	-----------	-----------

Vrsta proizvoda	Q v litrih	Načrtovani sprem. stroški po enoti proizvoda	% pp 120	Spremenljivi stroški	Prodajne cene na enoto proizvoda
A	40.000.000	30	36	1.200.000.000	66
B	100.000.000	33	40	3.300.000.000	73
C	20.000.000	35	42	700.000.000	77
SKUPAJ				5.200.000.000	

14.) Primer:

Podjetje proizvaja štiri vrste proizvodov, s katerimi je doseglo naslednje poslovne rezultate:

Proizvod	Tržna prodajna cena	Spremenljivi stroški po enoti proizvoda
A	2.500 sit	900 sit

B	3.500 sit	1.000 sit
C	5.000 sit	1.500 sit
D	7.000 sit	2.500 sit

Ugotovite, katera vrsta proizvodov je za to podjetje najbolj donosna!

Izračun:

1	2	3 = 2 : 1
---	---	-----------

Proizvod	Tržna prodajna cena	Spremenljivi stroški po enoti proizvoda	Stopnja pokritja
A	2.500 sit	900 sit	64,0 %
B	3.500 sit	1.000 sit	71,0 %
C	5.000 sit	1.500 sit	70,0 %
D	7.000 sit	2.500 sit	64,3 %

Za to podjetje je najbolj donosna **B** vrsta proizvoda.

Računalniške vaje

1. Vaja

V betonarni so proizvedli:

100.000 kosov betonskih blokov B15 z volumnom 15,3 dm³;

200.000 kosov betonskih blokov B20 z volumnom 17,6 dm³;

400.000 kosov betonskih blokov B25 z volumnom 22 dm³;

300.000 kosov betonskih blokov B30 z volumnom 28,6 dm³.

Celotni proizvodni stroški so znašali 9 mio SIT.

s pomočjo programa EXCELL
izračunaj:

1. lastno ceno za posamezno vrsto bloka z uporabo ekvivalentnih števil na dva načina:

a) kot osnovo vzemi volumen betonskega bloka B25 in izračunaj ekvivalentna števila; betonski blok B 25 z volumnom 22 naj ima ekvivalentno število 1
pogojne enote in jih seštej
stroške na pogojno enoto
stroške, ki odpadejo na posamezen betonski blok
lastno ceno

kot osnovo vzemi volumen betonskega bloka B 30

Podjetje v novem letu razširi svoj proizvodni program z novim betonskim blokom B 35 z

volumnom 30. Proizvede ga le 10.000 enot za potrebe tržnega testiranja. Celotni stroški so narasli za 30%.

izračunaj lastno ceno posameznega betonskega bloka
kopiraj prejšno tabelo
vstavi dodatno vrstico
ažuriraj podatke

Ali se lastne cene ob uporabi različnih osnov razlikujejo?

DELITVENA KALKULACIJA Z EKVIVALENTNIMI ŠTEVILI

a) OSNOVA VOLUMEN BETONSKEGA BLOKA B25						
	1	2	3	4= 2 x 3	5 = 4 x 8,88	6 = 5 : 2
BETONSKI BLOK	VOLUMEN	PROIZVEDEN E ENOTE	EKVIVALEITNO ŠTEVILO	POGOJNE ENOTE	STROŠKI	
					SKUPAJ V SIT	NA ENOTO V SIT
B 15	15,3	100.000	0,7	69.545	617.751	6,14
B 20	17,6	200.000	0,8	160.000	1.412.394,12	7,06
B 25	22	400.000	1	400.000	3.530.985,29	8,83
B 30	28,6	300.000	1,3	390.000	3.442.710,66	11,48
SKUPAJ				1.019.545	9.000.000,00	
STROŠKI NA POGOJNO ENOTO			8,882746322			
9.000.000 sit : 1.019.545 = 8,88						
b) OSNOVA VOLUMEN BETONSKEGA BLOKA B30						
BETONSKI BLOK	VOLUMEN	PROIZVEDEN E ENOTE	EKVIVALEITNO ŠTEVILO	POGOJNE ENOTE	STROŠKI	
					SKUPAJ V SIT	NA ENOTO V SIT
B 15	15,3	100.000	0,534965035	53.497	613.910	6,14
B 20	17,6	200.000	0,615384615	123.077	1.412.394,12	7,06
B 25	22	400.000	0,769230769	307.692	3.530.985,29	8,83
B 30	28,6	300.000	1	300.000	3.442.710,66	11,48
SKUPAJ				784.266	9.000.000,00	
STROŠKI NA POGOJNO ENOTO			11,47570218			
Ali se lastne cene ob uporabi različnih osnov razlikujejo?					NE	
9.000.000 sit : 784.266 = 11,475						
c) RAZŠIRITEV PROIZVODNEGA PROGRAMA						
BETONSKI BLOK	VOLUMEN	PROIZVEDEN E ENOTE	EKVIVALEITNO ŠTEVILO	POGOJNE ENOTE	STROŠKI	
					SKUPAJ V SIT	NA ENOTO V SIT
B 15	15,3	100.000	0,534965035	53.497	787.549	7,87
B 20	17,6	200.000	0,615384615	123.077	1.811.878,57	9,05
B 25	22	400.000	0,769230769	307.692	4.529.696,44	11,32
B 30	28,6	300.000	1	300.000	4.416.454,03	14,72

2. Vaja

Podjetje proizvaja naslednje dimenzije vijakov:

6 mm 3.000 kosov

8 mm 2.000 kosov

10 mm 6.000 kosov

12 mm 4.000 kosov

14 mm 1.500 kosov

16 mm 3.700 kosov

18 mm 1.900 kosov
20 mm 2.500 kosov

Celotni proizvodni stroški so 125.000 SIT.

Izdelavni stroški za posamezno vrsto vijakov so v medsebojni odvisnost:

izdelava vijaka 6 mm povzroča za 40% manj stroškov;
izdelava vijaka 10 mm povzroča za 40% več stroškov;
izdelava vijaka 12 mm povzroča za 50% več stroškov;
izdelava vijaka 14 mm povzroča za 60% več stroškov;
izdelava vijaka 16 mm povzroča za 70% več stroškov;
izdelava vijaka 18 mm povzroča za 90% več stroškov;
izdelava vijaka 20 mm povzroča za 110% več stroškov kot izdelava vijaka 8 mm.

Ni težko odkriti, da se vsa ekvivalentna števila določijo glede na stroške izdelave 8 mm vijaka.

s pomočjo programa EXCELL
izračunaj lastne cene vijakov

Izračun: DELITVENA KALKULACIJA Z EKVIVALETNIMI ŠTEVILI

Stroški na pogojno enoto = celotni proizvodni stroški : pogojnim enotami

	1	2	3 = 1 x 2	4 = 3 x 3,4	5 = 4 : 1	6=osnova x 2
VRSTA VIJAKA	PROIZVEDENE ENOTE	EKVIVALENTNO ŠTEVILO	POGOJNE ENOTE	STROŠKI SKUPAJ	LASTNA CENA	IZDELAVNI STROŠKI
6 mm	3.000	0,6	1.800	6.293,71	2,10	4.195,81
8mm	2.000	1	2.000	6.993,01	3,5	6.993,01
10mm	6.000	1,4	8.400	29.370,63	4,9	9.790,21
12mm	4.000	1,5	6.000	20.979,02	5,24	10.489,51
14mm	1.500	1,6	2.400	8.391,61	5,59	11.188,81
16mm	3.700	1,7	6.290	21.993,01	5,94	11.888,11
18mm	1.900	1,9	3.610	12.622,38	6,64	13.286,71
20mm	2.500	2,1	5.250	18.356,64	7,34	14.685,31
SKUPAJ			35.750	125.000,00		
STROŠKI NA POGOJNO ENOTO		3,4965035				

125.000 SIT : 35.750 = 3,49 SIT

3. Vaja

Podjetje SITDOWN izdeluje raznovrstne stole. To je njihov glavni proizvodni adut. Kot stranski (vezani) proizvod, ki so se ga sprva izogibali, pa imajo ostružke. V lanskem letu so postali ravno ti ostružki zelo donosen posel, saj jim jih je uspelo prodati kot osnovni material za izdelavo bio okraskov, namenjenim okraševanju novoletnih jelk.

Prodajne količine ostružkov so naslednje:

ostružki dimenzije pod 10 x 5 15.000 kg (cena 1 kg=100 SIT)
ostružki dimenzije nad 10 x 5 10.000 kg (cena 1 kg=150 SIT)

S prodajo ostružkov so dosegli čisti dobiček.

Proizvedene enote stolov pa so:

tip stola	proizvedene enote
VENUS	100
GILLA	1000
CARMEN	950
THELMA	350
CHRISTINA	560
ELISA	800
PIA	450
RAISSA	500
ALBA	250

Skupni stroški izdelave so 30 mio SIT.

Izdelava vsakega naslednjega stola za stolom tipa VENUS zahteva 5% stroškov več od prejšnjega tipa.

s pomočjo programa EXCELL
izračunaj:

prodajno vrednost ostružkov

skupne stroške izdelave stolov (= skupni stroški izdelave - prodajna vrednost ostružkov)

lastne cene stolov (stolu VENUS določi ekvivalentno število 1)

Za koliko % višje bi bile lastne cene stolov, če markerji ne bi izsledili svoje tržne priložnosti s prodajo ostružkov?

OSTRUŽKI DIMENZIJE	PRODAJNA KOLIČINA V KG	PRODAJNA CENA V SIT	PRODAJNA VREDNOST V SIT
POD 10 X 5	15.000	100	1.500.000,00
NAD 10 X 5	10.000	150	1.500.000,00
SKUPAJ			3.000.000,00

**Skupni stroški zmanjšani za znesek stranskega produkta
30.000.000 sit – 3.000.000 sit = 27.000.000 sit**

Izračun: KALKULACIJA VEZANIH PROIZVODOV

	1	2	3 = 1 x 2	4 = 3 x 4,59	5 = 4 : 2
TIP STOLA	EKVIVALETNO ŠTEVILO	PROIZVEDENE ENOTE	POGOJNE ENOTE	CELOTNI STROŠKI V SIT	LASTNA CENA V SIT
VENUS	1	100	100,00	459.222,72	4.592,23
GILLA	1,05	1000	1.050,00	4.821.838,59	4.821,84
CARMEN	1,1	950	1.045,00	4.798.877,46	5.051,45
THELMA	1,15	350	402,50	1.848.371,46	5.281,06
CHRISTINA	1,2	560	672,00	3.085.976,70	5.510,67
ELISA	1,25	800	1.000,00	4.592.227,23	5.740,28
PIA	1,3	450	585,00	2.686.452,93	5.969,90
RAISSA	1,35	500	675,00	3.099.753,38	6.199,51
ALBA	1,4	250	350,00	1.607.279,53	6.429,12
SKUPAJ			5.879,50	27.000.000,00	
STROŠKI NA POGOJNO ENOTO		4592,22723			
	27.000.000				

Za koliko % višje bi bile lastne cene stolov, če markerji ne bi izsledili tržne priložnosti s prodajo ostružkov **ZA 11%**

$$3.000.000 : 27.000.000 = 0,11 \times 100 = 11 \%$$

4.Vaja

Podjetje PAS proizvaja usnjene pasove, ki so izdelani iz dveh materialov (iz usnja in kovinske zaponke). Pri proizvodnji oz. poleg nje nastajajo naslednji stroški:

stroški materiala

neposredna stroška materiala na pas sta 400 SIT oz. 20 SIT;

zaradi različne zahtevnosti nabavnih poti je potrebno zaračunavati pri usnju 5%, pri zaponki pa 10% dodatek za splošne stroške nabave;

stroški dela

izdelek se obdeluje na treh stroškovnih mestih z naslednjimi neposrednimi stroški dela: 60 SIT, 45 SIT in 25 SIT;

na teh stroškovnih mestih nastajajo tudi splošni stroški, ki so po vrsti 120%, 180% in 200% vrednosti neposrednih stroškov dela;

za splošne stroške upravnno - prodajne režije se upošteva 20% dodatek na proizvodne stroške.

V kalkulacijo vnosi splošne podatke in neposredne stroške na enoto.

s pomočjo programa EXCELL

izračunaj:

stroške materiala in dela

proizvodne stroške

dodatek za upravnno - prodajno režijo (v % od proizvodnih stroškov)

splošne stroške na enoto kot dodatek neposrednim stroškom na enoto

lastno ceno

VAJA 4: KALKULACIJA Z DODATKI				
	1	2	3 = 1 x 2	4 = 2 + 3
ELEMENT	DODATEK V %	NEPOSREDNI STROŠKI NA ENOTO V SIT	SPLOŠNI STROŠKI NA ENOTO V SIT	STROŠKI SKUPAJ V SIT
STROŠKI MATERIALA				
USNJE	5%	400	20	420
ZAPONKA	10%	20	2	22
STROŠKI DELA				
STROŠKOVNO MESTO 1	120%	60	72	132
STROŠKOVNO MESTO 2	180%	45	81	126
STROŠKOVNO MESTO 3	200%	25	50	75
PROIZVODNI STROŠKI		550	225	775
DODATEK ZA UPRAVO	20%		155	155
SKUPNI STROŠKI		550	380	930

LC usnjenega pasa je 930.00 SIT.

5.vaja

Pri izdelavi glasbenih stolpov je imelo podjetje SUPERSTAR skupne splošne stroške v višini 750.000 SIT.

Neposredni stroški dela in proizvedene količine so razvidni iz preglednice:

VRSTA IZDELKA	KOLIČINA ENOT	NEPOSREDNI STROŠKI DELA V SIT
SUPERSTAR CD 910	93	125.000,00
SUPERSTAR F 222	50	110.000,00
SUPERSTAR F 303	68	190.000,00
SUPERSTAR F 333	55	180.000,00
SUPERSTAR F 505	25	160.000,00
SUPERSTAR FMH 48	10	75.000,00

s pomočjo programa EXCELL
izračunaj:

delež neposrednih stroškov dela posamezne vrste glasbenega stolpa v celotnih neposrednih stroških dela
razdeli skupne splošne stroške 750.000 SIT na posamezno vrsto glasbenega stolpa po izračunanih deležih
skupne stroške
lastno ceno
Izračun :

KALKULACIJA Z DODATKI						
	1	2	3 = 2 : 840.000	4=750.000x3	5 = 4 + 2	6 = 5 : 1
VRSTA IZDELKA	KOLIČINA ENOT	NEPOSREDNI STROŠKI DELA V SIT	DELEŽ NEPOSREDNIH STROŠKOV DELA	SPLOŠNI STROŠKI V SIT	SKUPNI STROŠKI V SIT	SKUPNI STROŠKI NA ENOTO V SIT
SUPERSTAR CD 910	93	125.000,00	15%	111.607,14	236.607,14	2.544,16
SUPERSTAR F 222	50	110.000,00	13%	98.214,29	208.214,29	4.164,29
SUPERSTAR F 303	68	190.000,00	23%	169.642,86	359.642,86	5.288,87
SUPERSTAR T 333	55	180.000,00	21%	160.714,29	340.714,29	6.194,81
SUPERSTAR F 505	25	160.000,00	19%	142.857,14	302.857,14	12.114,29
SUPERSTAR FMH 48	10	75.000,00	9%	66.964,29	141.964,29	14.196,43
SKUPAJ	301	840.000,00	100%	750.000,00	1.590.000,00	
	Skupni stroški	750.000,00				

Izračun:

VAJA 5: KALKULACIJA Z DODATKI

VRSTA IZDELKA	KOLIČINA	NEPOSREDNI	DELEŽ NEPOSREDNIH STROŠKOV DELA	SPLOŠNI	SKUPNI STROŠKI V SIT	SKUPNI STROŠKI NA ENOTO V SIT
	ENOT	STROŠKI DELA V SIT		STROŠKI V SIT		
SUPERSTAR CD 910	93	125.000,00	15%	111.607,14	236.607,14	2.544,16
SUPERSTAR F 222	50	110.000,00	13%	98.214,29	208.214,29	4.164,29
SUPERSTAR F 303	68	190.000,00	23%	169.642,86	359.642,86	5.288,87
SUPERSTAR T 333	55	180.000,00	21%	160.714,29	340.714,29	6.194,81
SUPERSTAR F 505	25	160.000,00	19%	142.857,14	302.857,14	12.114,29
SUPERSTAR FMH 48	10	75.000,00	9%	66.964,29	141.964,29	14.196,43
SKUPAJ	301	840.000,00	100%	750.000,00	1.590.000,00	

750.000,00

7.1 STROŠKI GLEDE NA OBSEG PROIZVODNJE

1. Dopolnite tabelo in narišite grafe stroškovnih funkcij

Q	CVS	FS	CS	PVS	PFS	PS
0	0	8000	8000	-	-	-
100	5000	8000	13000	50	80,0	130
200	9000	8000	17000	45	40,0	85
300	12000	8000	20000	40	26,7	66,7
400	16000	8000	24000	40	20,0	60
500	20000	8000	28000	40	16,0	56
600	27000	8000	35000	45	13,3	58,3
700	35000	8000	43000	50	11,4	61,4
800	48000	8000	56000	60	10,0	70
900	63000	8000	71000	70	8,9	78,9
1000	90000	8000	98000	90	8,0	98
1100	132000	8000	140000	120	7,3	127,3
1200	180000	8000	188000	150	6,7	156,7

2. Dopolnite naslednjo tabelo

Q	FS	CVS	CS	PFS	PVS	PS	MS
0	120	0	120	-	-	-	-
1	120	60	180	120	60	180	60
2	120	80	200	60	40	100	20
3	120	90	210	40	30	70	10
4	120	105	225	30	26,2	56.25	15
5	120	140	260	24	28	52	35
6	120	210	330	20	35	55,0	70,0

3. Poslovni sistem proizvaja 100 kosov učinka BU, za katerega je načrtovano, da bo znašala poraba potrebnega izdelovalnega materiala – desk 10m, poraba izdelovalnega dela pa 64 ur. Nabavna cena za 1m desk znaša 8.800 SIT, cenovna postavka za uro izdelovalnega dela pa 500 SIT. Drugi proizvodni stroški znašajo 95.000 SIT, stroški trženja 6.000 SIT in stroški splošnih služb 10.000 SIT. V poslovni sistem je vloženih 300.000 SIT kapitala, pričakovana stopnja donosnosti kapitala pa 10 %.
- Koliko bo znašala prodajna cena za kos učinka BU?

Obseg proizvodnje = 100 kosov

Material = 10m

Cena za material = 8.800 SIT

Delo = 64 ur

Cena za delo 500 SIT

Drugi proizvodni stroški = 95.000 SIT

Stroški trženja = 6.000 SIT

Stroški splošnih služb = 10.000 SIT

Kapital = 300.000 SIT

Pričakovana stopnja donosnosti kapitala = 10%

Prodajna cena =

8.800 SIT x 10 m = 88.000 SIT

500 SIT x 64 ur = 32.000 SIT

120.000 SIT Neposredni stroški (materialni stroški + stroški dela)

Drugi proiz. str. = 95.000 SIT

Stroški trženja = 6.000 SIT

Stroški spl. služb = 10.000 SIT

111.000 SIT Posredni stroški (stroški izdelave + stroški trženja + stroški

splošnih služb)

+ 120.000 SIT Neposredni stroški (materialni stroški + stroški dela)

231.000 SIT Lastna cena

231.000 SIT/100 k. = 2.310 SIT Lastna cena/kos

$$\begin{array}{l} \text{Kapital} = 300.000 \text{ SIT} \\ \text{Pričak. st. don.} = \frac{10\%}{30.000 \text{ SIT}} \end{array}$$

$$\begin{array}{l} 30.000 \text{ SIT}/100 \text{ k.} = 300 \text{ SIT} \text{ Dobiček za kos} \\ + \underline{2.310 \text{ SIT}} \text{ Lastna cena za kos} \\ \underline{2.610 \text{ SIT}} \text{ Prodajna cena za kos} \end{array}$$

4. Koliko bi morala znašati prodajna cena za kos učinka BU, če bi znašal obseg proizvodnje učinka BU le 80 kosov, če so drugi proizvodjalni stroški, stroški trženja in stroški splošnih služb stalni stroški, predračunani dobiček pa nespremenjen ?

$$\begin{array}{l} \text{Obseg proizvodnje} = 80 \text{ kosov} \\ \text{Material} = 8 \text{ m} \\ \text{Cena za material} = 8.800 \text{ SIT} \\ \text{Delo} = 51,2 \text{ ur} \\ \text{Cena za delo} 500 \text{ SIT} \\ \text{Drugi proizvodni stroški} = 95.000 \text{ SIT} \\ \text{Stroški trženja} = 6.000 \text{ SIT} \\ \text{Stroški splošnih služb} = 10.000 \text{ SIT} \\ \text{Kapital} = 300.000 \text{ SIT} \end{array}$$

Pričakovana stopnja donosnosti kapitala = 10%

Prodajna cena =

$$\begin{array}{l} 8.800 \text{ SIT} \times 8 \text{ m} = 70.400 \text{ SIT} \\ 500 \text{ SIT} \times 51,2 \text{ ur} = \underline{25.600 \text{ SIT}} \\ 96.000 \text{ SIT} \text{ Neposredni stroški (materialni stroški + stroški dela)} \end{array}$$

$$\begin{array}{l} \text{Drugi proiz. str.} = 95.000 \text{ SIT} \\ \text{Stroški trženja} = 6.000 \text{ SIT} \\ \text{Stroški spl. služb} = \underline{10.000 \text{ SIT}} \\ 111.000 \text{ SIT} \text{ Posredni stroški (stroški izdelave + stroški trženja + stroški} \\ \text{splošnih služb)} \end{array}$$

$$\begin{array}{l} + \underline{96.000 \text{ SIT}} \text{ Neposredni stroški (materialni stroški + stroški dela)} \\ 207.000 \text{ SIT} \text{ Lastna cena} \\ 207.000 \text{ SIT}/80 \text{ k.} = 2.587,5 \text{ SIT} \text{ Lastna cena/kos} \end{array}$$

$$\begin{array}{l} \text{Kapital} = 300.000 \text{ SIT} \\ \text{Pričak. st. don.} = \frac{10\%}{30.000 \text{ SIT}} \end{array}$$

$$\begin{array}{l} 30.000 \text{ SIT}/80 \text{ k.} = 375 \text{ SIT} \text{ Dobiček za kos} \\ + \underline{2.587,5 \text{ SIT}} \text{ Lastna cena za kos} \\ \underline{2.962,5 \text{ SIT}} \text{ Prodajna cena za kos} \end{array}$$

5. V čem je razlika med neomajno stalnimi in omejeno stalnimi stroški ? Navedi primere iz konkretnega

podjetja !

Neomejeno stalni stroški ostajajo kot celota vedno enaki, omejeno stalni pa se ob spremembi

obsega proizvodnje, ki jo je možno realizirati le s povečanjem opreme, povečajo zaradi povečane

amortizacije. Primer neomejeno stalnih stroškov so stroški amortizacije, različne vrste najemnin

zavarovalne premije.... Primeri omejenih stroškov so novi poslovni prostori, amortizacija....

6. V čem je razlika med stalnimi in spremenljivimi stroški ? Navedi primere iz konkretnega podjetja !

Stalni stroški so v času odvijanja proizvodnje oziroma poslovnega procesa enaki, spremenljivi pa se spreminjajo glede na obseg proizvodnje. Spreminjajo pa se sorazmerno, napredujoče ali padajoče. Primer stalnih stroškov je amortizacija, ogrevanje, razsvetljava, zavarovalnine, investicijsko vzdrževanje, plače vodilnih delavcev; spremenljivih pa surovine, material, energija, OD delavcev

7. V čem je razlika med sorazmernimi, napredujočimi in nazadujočimi stroški ? Navedi primere iz konkretnega podjetja !

Sorazmerno spremenljivi stroški se ob spremembi obsega poslovanja gibljejo tako kot proizvodnja – enakomerno (stroški funkcionalne amortizacije, stroški plač, ki so vezani na učinek).

Napredujoči spremenljivi stroški rastejo hitreje kot raste obseg poslovanja (nadure, slabše izk. mat.)

Nazadujoči spremenljivi stroški rastejo počasneje kot raste obseg proizvodnje (varčevanje).

8. Ali na opredeljevanje spremenljivih in stalnih stroškov vplivajo cene in njihovo spreminjanje ?

Stroške opredeljujemo glede na obseg proizvodnje, na opredelitev ne vpliva cena; cena vpliva na višino stroškov.

9. Kako imenujemo tiste stroške, ki so v celotnem podjetju v danem razdobju nespremenjeni, čeprav spreminjamo obseg tedanje dejavnosti ?

Neomejeno stalni (absolutno fiksni) stroški.

10. Kako imenujemo tiste stroške, ki se v določenem razdobju zmanjšujejo, kadar zmanjšujemo tedanji obseg proizvodnje ?

Sorazmerno variabilni (spremenljivi)stroški.

11. Kako imenujemo tiste stroške, ki ostanejo na količinsko enoto poslovnega učinka nespremenjeni, čeprav spreminjamo obseg proizvodnje ?

Povprečni sorazmerno variabilni (proporcionalno variabilni) stroški

12. Stalni fiksni stroški v poslovnem sistemu so tisti, ki se :

a) Stalno pojavljajo dokler posluje

b) Pojavljajo v nespremenjenih zneskih, na katere ne vpliva sprememba cen

- c) Na količinsko enoto proizvoda pojavljajo vedno v enakem znesku, čeprav se spreminja obseg dejavnosti
- d) V celotnem znesku v razdobju ob predpostavki, da se cene ne spreminjajo, pojavljajo neodvisno od tedanjega obsega dejavnosti.**
13. Spremenljivi variabilni stroški v poslovnem sistemu so tisti, ki se
- a) Spreminjajo ob vsaki spremembi cen
- b) Spreminjajo v celotnem znesku, kadar se spreminja obseg dejavnosti, čeprav se cena ne spreminja**
- c) Spreminjajo v znesku, ki odpade na količinsko enoto
14. Sorazmerni proporcionalni stroški v poslovnem sistemu so tisti, ki so
- a) Na količinsko enoto vedno enaki ne glede na gibanje obsega dejavnosti, če se cena ne spreminja**
- b) Na količinsko enoto povečani v enakem sorazmerju kot cene porabljenih surovin
- c) V celotnem znesku sorazmerni z obsegom dejavnosti, če se cene ne spreminjajo**
15. Če poslovni sistem preneha s poslovanjem
- a) Pri njem ni več stroškov
- b) Pri njem ni več spremenljivih stroškov**
- c) Pri njem ni več stalnih stroškov
16. Primeri spremenljivih stroškov
- a) Stroški kurjave, plača vodje izmene
- b) Amortizacija
- c) Neposredni stroški materiala**
- d) Davki od dobička
17. Primeri stalnih stroškov so
- a) Stroški pri proizvodnji neposredno porabljenega materiala
- b) Stroški najemnin in zavarovalnih premij za osnovna sredstva**
- c) Amortizacija**
- d) Dividende
18. Nekatere vrste stroškov imajo deloma stalen deloma spremenljiv značaj
- a) Stroški porabljene elektrike**
- b) Stroški plač**
- c) Amortizacija**
- d) Neposredni stroški materiala
19. Če se poveča izraba obstoječih zmogljivosti, se ustrezni stalni stroški ne spremenijo ?
- a) Odgovor je pravilen**
- b) Odgovor je napačen
20. Če se povečajo obstoječe zmogljivosti se ustrezni stalni stroški povečajo
- a) Odgovor je pravilen**
- b) Odgovor je napačen

21. Če se poveča obseg dejavnosti pri drugih nespremenjenih okoliščinah, se poveča odstotek spremenljivih stroškov v celotnem znesku stroškov

a) **Odgovor je pravilen**

b) Odgovor je napačen

22. Če se poveča obseg dejavnosti pri drugih nespremenjenih okoliščinah, se pri količinski enoti poslovnega učinka poveča odstotek spremenljivih stroškov v celotnem znesku stroškov

a) **Odgovor je pravilen**

b) Odgovor je napačen

23. Lastna cena količinske enote poslovnega učinka se pri povečanem obsegu dejavnosti

a) ne spremeni, če se ne spremenijo cene porabljenih surovin

b) zmanjša v vsakem primeru

c) **zmanjša, če se v poslovnem sistemu kot celoti ne spremenijo stalni stroški**

d) poveča, če se poslovni sistem poveča tudi svoje zmogljivosti, a to povečanje slabo izrabi

24. Poslovni sistem ima 500.000 SIT celotnih stalnih stroškov. Poslovni sistem ne prodaja in ne proizvaja ! Kolikšen bo poslovni izid ?

Poslovni sistem ima 500.000 SIT izgube.

25. Poslovni sistem iz 24. Naloge je izvedel 1.000 kosov učinkov in jih prodal po 1.000 SIT za kos. Izračunaj kritično točko gospodarnosti in kritično količino!

$$FS = 500.000 \text{ SIT}$$

$$PC = 1.000 \text{ SIT}$$

$$Q = 1.000 \text{ kos}$$

$$P_B =$$

$$Q_B =$$

$$CP = CS$$

$$PC \times Q = CFS + (PVS \times Q)$$

$$1500 \times 1000 = 500.000 + (PVS \times 1000)$$

$$\frac{500.000}{1000}$$

$$PVS = 1.000$$

$$PVS = 500 \text{ SIT}$$

$$P_B = \frac{CFS}{1 - \frac{PVS}{PC}} = \frac{500.000}{1 - \frac{500}{1000}} = 1.000.000 \text{ SIT}$$

$$Q_B = \frac{CFS}{PC - PVS} = \frac{500.000}{1000 - 500} = \frac{500.000}{500} = 1.000 \text{ enot}$$

26. Poslovni sistem ima 1.000 SIT sorazmerno spremenljivih stroškov na enoto učinka. Prodajna cena za kos je 1.500 SIT. Poslovni sistem je proizvedel in prodal 1.000 kosov učinkov. Izračunaj kritično točko gospodarnosti in kritično količino!

$$PVS = 1.000 \text{ SIT}$$

$$PC = 1.500 \text{ SIT}$$

$$Q = 1.000 \text{ kos}$$

$$P_B =$$

$$Q_B =$$

$$CP = CS$$

$$PC \times Q = CFS + (PVS \times Q)$$

$$1500 \times 1000 = CFS + (1500 \times 1000)$$

$$CFS = 1\,500.000 - 1\,000.000$$

$$CFS = 500.000 \text{ SIT}$$

$$P_B = \frac{\frac{CFS}{1 - PC}}{PVS} = \frac{\frac{500.000}{1 - 1500}}{1000} = \mathbf{1\,500.000 \text{ SIT}}$$

$$Q_B = PC - PVS = 1500 - 1000 = 500 = \mathbf{1.000 \text{ enot}}$$

27. Poslovni sistem ima letno 500.000 SIT stalnih stroškov, sorazmerno spremenljivi stroški na enoto učinka znašajo 1.000 SIT, prodajna cena za kos je 1.500 SIT. Poslovni sistem je proizvedel in prodal:

a) 1.000 kosov

b) 1.500 kosov

Izračunaj kritično točko gospodarnosti, kritično količino in stopnjo varnostne razlike!

a) $Q = 1.000 \text{ kos}$

$$PVS = 1.000 \text{ SIT}$$

$$FS = 500.000 \text{ SIT}$$

$$PC = 1.500 \text{ SIT}$$

$$P_B =$$

$$Q_B =$$

$$\%_B =$$

$$P_B = \frac{\frac{CFS}{1 - PC}}{PVS} = \frac{\frac{500.000}{1 - 1500}}{1000} = \mathbf{1\,500.000 \text{ SIT}}$$

$$Q_B = PC - PVS = 1500 - 1000 = 500 = \mathbf{1.000 \text{ enot}}$$

Preverimo naš izračun tako, da izračunamo celotne prihodke in celotne stroške pri prodaji 1.000

enot.

$$CP = PC \times Q_B = 1500 \times 1.000 = 1\,500.000 \text{ SIT}$$

$$CS = CFS + CVS = CFS + (Q_B \times PVS) = 500.000 + (1.000 \times 1000) = 1\,500.000 \text{ SIT}$$

$$CP = CS$$

$$\%_B = \frac{CFS}{(PC - PVS) \times Q_K} \times 100 = \frac{500.000}{(1500 - 1000) \times 1.000} \times 100 = \mathbf{100\%}$$

b) $Q = 1.500 \text{ kos}$
 $PVS = 1.000 \text{ SIT}$
 $FS = 500.000 \text{ SIT}$
 $PC = 1.500 \text{ SIT}$
 $P_B =$
 $Q_B =$
 $\%_B =$

$$P_B = \frac{CFS}{PVS} = \frac{500.000}{1000} = \mathbf{1\,500.000 \text{ SIT}}$$
$$1 - PC = 1 - 1500$$

$$Q_B = PC - PVS = 1500 - 1000 = 500 = \mathbf{1.000 \text{ enot}}$$

$$\%_B = \frac{CFS}{(PC - PVS) \times Q_K} \times 100 = \frac{500.000}{(1500 - 1000) \times 1.500} \times 100 = \mathbf{66,66\%}$$

28. Poslovni sistem prodaja učinek M po 120 SIT za kos. Sorazmerno spremenljivi stroški za proizvodnjo enega učinka M so 90 SIT. Celotni stroški znašajo 30.000 SIT, predračunani dobiček pa 10.000 SIT.

Izračunaj:

- Pri katerem prihodku od poslovanja doseže poslovni sistem kritično točko gospodarnosti in pri katerem prihodku predračunani dobiček?
- Kolikšna je kritična količina prodaje, pri kateri doseže poslovni sistem kritično točko gospodarnosti in pri kateri količini prodaje predračunani dobiček?
- Kolikšna je stopnja varnostne razlike pri proizvodnji in prodaji 1.334 enot?
- Kolikšne spremembe utegnejo nastati, če se pri drugih nespremenjenih okoliščinah spremenijo spremenljivi stroški na enoto učinka na 100 SIT (na 80 SIT)?

$$PC = 120 \text{ SIT}$$

$$PVS = 90 \text{ SIT}$$

$$CFS = 30.000 \text{ SIT}$$

$$\text{Ocenjeni DOBIČEK} = 10.000 \text{ SIT}$$

$$P_B =$$

$$P_{B(\text{DOB})} =$$

$$Q_B =$$

$$Q_{B(\text{DOB})} =$$

$$\%_B =$$

a)

$$P_B = \frac{\text{CFS}}{1 - \text{PC}} = \frac{30.000}{1 - 120} = 120.000 \text{ SIT}$$

$$P_B = \frac{\text{CFS} + \text{D}}{1 - \text{PC}} = \frac{30.000 + 10.000}{1 - 120} = 160.000 \text{ SIT}$$

b)

$$Q_B = (\text{PC} - \text{PVS}) = 120 - 90 = 30 = 1.000 \text{ enot}$$

$$Q_B = \frac{\text{CFS} + \text{D}}{\text{PPK}} = \frac{40.000}{30} = 1.334 \text{ enot}$$

c)

$$\%_B = (\text{PC} - \text{PVS}) \times Q_B \times 100 = \text{PPK} \times Q_B \times 100 = 30 \times 1334 \times 100 = 75 \%$$

$$\text{PVS} = 80 \text{ SIT}$$

$$P_B = \frac{\text{CFS}}{1 - \text{PC}} = \frac{30.000}{1 - 120} = 90.00 \text{ SIT}$$

$$P_{B(\text{dob})} = \frac{\text{CFS} + \text{D}}{1 - \text{PC}} = \frac{30.000 + 10.000}{1 - 120} = 120.000 \text{ SIT}$$

$$Q_B = (\text{PC} - \text{PVS}) = 120 - 80 = 40 = 750 \text{ enot}$$

$$Q_{B(\text{dob})} = \frac{\text{CFS} + \text{D}}{\text{PPK}} = \frac{40.000}{40} = 1.000 \text{ enot}$$

$$\%_B = (\text{PC} - \text{PVS}) \times Q_B \times 100 = \text{PPK} \times Q_B \times 100 = 20 \times 2000 \times 100 = 100 \%$$

29. Poslovni sistem je imel s prodajo svojih učinkov 600.000 SIT prihodka pri 30.000 SIT celotnih stalnih stroškov in 300.000 SIT celotnih spremenljivih stroškov. Prodajna cena za enoto učinka je 20 SIT.

a) Pri katerem prihodku doseže poslovni sistem kritično točko gospodarnosti?

- b) Kolikšna je kritična količina prodaje?
 c) Za koliko bi morali ob ostalih nespremenjenih količinah znižati stalne stroške, da poslovni sistem že pri proizvodnji in prodaji 2.500 kosov svojih učinkov ne bi imel izgube?
 d) Kolikšne spremembe utegnejo nastati, če se pri drugih nespremenjenih okoliščinah spremenijo celotni stalni stroški na 36.000 SIT (25.000 SIT)?

$$\begin{aligned} PC &= 20 \text{ SIT} \\ CVS &= 90 \text{ SIT} \\ CFS &= 30.000 \text{ SIT} \\ CP &= 600.000 \text{ SIT} \end{aligned}$$

a)

$$CP = Q \times PC$$

$$\frac{600.000}{20}$$

$$Q = 30.000$$

$$Q = 30.000 \text{ enot}$$

$$\frac{CVS}{Q}$$

$$PVS = 10 \text{ SIT}$$

$$PVS = 10 \text{ SIT}$$

$$P_b = \frac{\frac{CFS}{PVS}}{1 - \frac{PC}{PVS}} = \frac{\frac{500.000}{10}}{1 - \frac{20}{10}} = 60.000 \text{ SIT}$$

b)

$$Q_b = \frac{CFS}{PC - PVS} = \frac{500.000}{20 - 10} = \frac{500.000}{10} = 3.000 \text{ enot}$$

c)

$$PPK = PC - PVS = 10 \text{ SIT}$$

$$PP = CP - CVS = Q \times PPK = 250.000 \text{ SIT}$$

$$CFS = 30.000 \text{ SIT}$$

$$--PP = 25.000 \text{ SIT}$$

$$500 \text{ SIT}$$

d) CFS = 36 000 SIT

$$P_b = \frac{\frac{CFS}{PVS}}{1 - \frac{PC}{PVS}} = \frac{\frac{36.000}{10}}{1 - \frac{20}{10}} = 72.000 \text{ SIT}$$

$$Q_b = \frac{CFS}{PC - PVS} = \frac{36.000}{20 - 10} = \frac{36.000}{10} = 3.600 \text{ eno}$$

$$CFS = 25.000 \text{ SIT}$$

$$\frac{CFS}{25.000}$$

$$P_B = \frac{PVS}{1 - PC} = \frac{10}{1 - 20} = 50.000 \text{ SIT}$$

$$Q_B = \frac{CFS}{PC - PVS} = \frac{36.000}{20 - 10} = \frac{25.000}{10} = 2.500 \text{ enot}$$

30. Proizvodne zmogljivosti poslovnega sistema znašajo 10.000 kosov učinka A. Sorazmerno spremenljivi stroški za enoto učinka znašajo 40 SIT, celotni stalni stroški pa 200.000 SIT. Prodajna cena za enoto učinka A je 80 SIT.

Izračunaj:

- Kolikšna je kritična količina prodaje?
- Pri kolikšnem prihodku od poslovanja doseže poslovni sistem kritično točko gospodarnosti?
- Kolikšna je stopnja varnostne razlike, če poslovni sistem izkoristi celotno zmogljivost in vse učinke A proda?
- Kolikšne spremembe utegnejo nastati, če se pri drugih nespremenjenih okoliščinah spremeni prodajna cena za kos na 90 SIT (70 SIT)?

$$PC = 80 \text{ SIT}$$

$$PVS = 40 \text{ SIT}$$

$$CFS = 200.000 \text{ SIT}$$

$$Q = 10.000 \text{ kos}$$

$$P_B =$$

$$Q_B =$$

$$\%_B =$$

$$D = CP - CS$$

$$D = Q \times (PC - PVS) - CFS$$

$$D = 10.000 \times (80 - 40) - 200.000$$

$$D = 200.000 \text{ SIT}$$

a)

$$Q_B = \frac{CFS}{(PC - PVS)} = \frac{200.000}{80 - 40} = \frac{200.000}{40} = 5.000 \text{ enot}$$

b)

$$P_B = \frac{CFS}{1 - \frac{PVS}{PC}} = \frac{200.000}{1 - \frac{40}{80}} = 400.000 \text{ SIT}$$

c)

$$\%_B = \frac{CFS}{(PC - PVS) \times Q_B} \times 100 = \frac{200.000}{40 \times 10.000} \times 100 = 50 \%$$

d) $PC = 90 \text{ SIT}$

$$Q_B = \frac{CFS}{(PC - PVS)} = \frac{200.000}{90 - 40} = \frac{200.000}{50} = 4.000 \text{ enot}$$

$$P_B = \frac{\text{CFS}}{1 - \text{PC}} = \frac{200.000}{1 - 90} = 359\,971 \text{ SIT}$$

$$\%_B = (\text{PC} - \text{PVS}) \times Q_B \times 100 = \text{PPK} \times Q_B \times 100 = 50 \times 10.000 \times 100 = 40 \%$$

$$\text{PC} = 70 \text{ SIT}$$

$$Q_B = (\text{PC} - \text{PVS}) = \frac{30.000}{70 - 40} = \frac{200.000}{30} = 6666,66 \text{ enot}$$

$$P_B = \frac{\text{CFS}}{1 - \text{PC}} = \frac{200.000}{1 - 70} = 466.200 \text{ SIT}$$

$$\%_B = (\text{PC} - \text{PVS}) \times Q_B \times 100 = \text{PPK} \times Q_B \times 100 = 50 \times 10.000 \times 100 = 66,66 \%$$

31. Poslovni sistem ima 3,6 MIO SIT celotnih stalnih stroškov, od tega 2, 0 MIO SIT neproizvajalnih stroškov. Proizvajalne zmogljivosti znašajo 1.000 SIT enot. Sorazmerno spremenljivi stroški na enoto znašajo 1.200 SIT, prodajna cena za enoto pa 6.000 SIT. Izračunaj:

- Količino prodaje, pri kateri poslovni sistem nima niti dobička niti izgube
- Koliko znaša poslovni izid pri proizvodnji in prodaji 500 enot (900 enot)?

$$\text{PC} = 6.000 \text{ SIT}$$

$$\text{PVS} = 1200 \text{ SIT}$$

$$\text{CFS} = 3\,600.000 \text{ SIT}$$

$$Q = 1\,000 \text{ kos}$$

$$\text{a) } Q_B = (\text{PC} - \text{PVS}) = \frac{3\,600.000}{6000 - 1200} = \frac{3\,600.000}{4\,800} = 750 \text{ enot}$$

b) Q = 500 enot

$$\text{CP} = \text{PC} \times Q = 6000 \times 500 = 3\,000.000 \text{ SIT}$$

$$\text{CVS} = \text{PVS} \times Q = 1200 \times 500 = 600.000 \text{ SIT}$$

$$\text{PP} = \text{CP} - \text{CVS} = 3\,000.000 - 600.000 = 240.000 \text{ SIT}$$

$$\text{D} = \text{CP} - \text{CS} = \text{CP} - (\text{CVS} + \text{CFS}) = 600.000 - 4200.000 = -1\,200.000 \text{ SIT}$$

$$Q = 900 \text{ enot}$$

$$\begin{aligned}
 CP &= PC \times Q = 6000 \times 900 = 5\,400.000 \text{ SIT} \\
 CVS &= PVS \times Q = 1200 \times 900 = 1\,080.000 \text{ SIT} \\
 PP &= CP - CVS = 5\,400.000 - 1\,080.000 = 4\,320.000 \text{ SIT} \\
 D &= CP - CS = CP - (CVS + CFS) = 5\,400.000 - 4\,680.000 = 720.000 \text{ SIT}
 \end{aligned}$$

32. Poslovni sistem izkorišča proizvodjalne zmogljivosti 100%. Celotni stroški opazovanega obsega proizvodnje znašajo 800.000 SIT. Od tega je 300.000 SIT stalnih stroškov. Kolikšne prihodke od poslovanja dosega poslovni sistem, če je stopnja varnostne razlike 20%?

$$\begin{aligned}
 CS &= 800.000 \text{ SIT} \\
 CFS &= 300.000 \text{ SIT}
 \end{aligned}$$

$$Pr = \frac{800.000 \times 100}{80} = 1\,000.000 \text{ SIT}$$

Q = KOLIČINA OUTPUTA, MERJENA S ŠTEVILOM ENOT

PC = PRODAJNA CENA ZA ENOTO OUTPUTA

CP = CELOTNI PRIHODEK

CFS = CELOTNI FIKSNI STROŠKI

CVS = CELOTNI VARIABILNI STROŠKI

PVS = POVPREČNI VARIABILNI STROŠKI

PK = PRISPEVEK ZA KRITJE

CS = CELOTNI STROŠKI

PK = CELOTNI PRISPEVEK K DOBIČKU

D = DOBIČEK

B = KOLIČINA OUTPUTA V TOČKI POKRITJA

Q_B = OBSEG PRODAJE

P_B = PRIHODEK OD PRODAJE

%_B = ODSOTOK IZRABE KAPACITET V T.P.

7.2 UPORABA DODATNIH IN MEJNIH STROŠKOV PRI POSLOVNEM ODLOČANJU O STOPNJI IZKORIŠČANJA KAPACITET

Kako se uporabljajo kalkulacije z mejnimi stroški bomo pogledali naslednje vaje na strani 28.

1.vaja:

1. V podjetju razpolagajo s kapacitetami, na katerih lahko proizvedejo 10.000 enot proizvoda A. Omenjene kapacitete povzročajo 1,5 mio sit stalnih stroškov letno, povprečni spremenljivi stroški na enoto proizvoda A znašajo 300 sit. Spremenljivi stroški naraščajo na celotnem intervalu možnega obsega proizvodnje sorazmerno, tako, da so povprečni spremenljivi stroški enaki mejnim stroškom. V tekočem letu lahko, zaradi padca povpraševanja, podjetje proda samo 5.000 enot proizvoda A po prodajni ceni 500 sit. Lastna cena proizvoda tako presega njegovo prodajno ceno in s tem stroški proizvodnje presegajo izkupiček od prodaje.

Ali bo podjetje v tem primeru proizvajalo ali pa se mu bolj splača zaustaviti proizvodnjo?

Katera je najnižja prodajna cena, pri kateri se podjetju še splača proizvajati?

®16 Vaja 1:

Podatki:

CFS =1500000 sit

PVS/e =300 sit

Qp =5000 enot

PC =500 sit

CFS-celotni fiksni stroški

PVS/e-povpreč.variabilni stroški na enoto

Qp-proizvodnja

PC-proizvodna cena

Izračun:

$LC = (CFS + CVS) \div Qp = 600 \text{ sit}$

$LC > PC$

$I = (LC - PC) \times Q = 500000 \text{ sit}$

ali

$I = CP - CS = 500000 \text{ sit}$

LC-lastna cena

CVS-celotni variabilni stroški

I-izguba

CP- celotna proizvodnja

CS-celotni stroški

Ali

®17A) Če podjetje zaustavi proizvodnjo, ima izgubo v višini stalnih stroškov, to pomeni 1 500 000 sit. Bolje je, da podjetje ne zaustavi proizvodnje.

Osnova za to odločitev ni odnos med PC in LC, ampak odnos med PC in stroški proizvodnje dodatne enote proizvoda - **mejnimi stroški** (MS). Podjetje bo povečevalo obseg proizvodnje, dokler je PC večja od MS (kar v našem primeru drži ker so MS=300 sit =PVS/e), saj z razliko med PC in MS lahko pokrije še del stalnih stroškov.

Izračun MS:

$$\begin{aligned} DS (\text{dodat str}) &= CS_n - CS_{n-1} \\ CS_n &= FS + CVS + \text{dodSTr(enaki CVS)} = 1\,500\,000 + (PVS_n \times Q_p) = 1\,500\,000 + (300 \times 5000) = 3\,000\,000 + CVS (\text{dane proiz}) = CS_n = 4\,500\,000 \text{ sit} - CS_{n-1} = (3\,000\,000) = 1\,500\,000 \text{ sit} \\ MS &= DS / Q_p = 1\,500\,000 / 5000 = 300 \text{ sit} \\ \text{Razlika med PC in MS} &= (500 - 300) = 200 \times 5000 = 1\,000\,000 \text{ sit} \end{aligned}$$

B) Pri PC = 300 sit podjetje ravno pokrije dodatne stroške proizvodnje. (300 sit x 5000 izd) = 1 500 000 sit. Ima izgubo v višini stalnih stroškov. Podjetja bodo praviloma v takem primeru proizvajala, ker tako zagotovijo zaposlenost (izognejo se stroškom odpustitve in ponovne zaposlitve delavcev) in ostanejo na trgu (izognejo se stroškom ponovnega pridobivanja kupcev).

2. vaja

2. Podjetje proizvaja z istimi proizvodnimi zmogljivostmi dva proizvoda A in B. Pri proizvodni A dosega prodajno ceno 500 sit, ki je za 100 sit višja od lastne cene tega proizvoda in tako z proizvodnjo 10.000 enot proizvoda A ustvarja 1.000.000 sit dobička. Pri proizvodni B pa je lastna cena, ki znaša 200 sit, višja od prodajne cene, ki znaša 150 sit, in zato s proizvodnjo 4.000 enot proizvoda B podjetje ustvarja izgubo v višini 200.000 sit. Pri izračunu lastnih cen proizvodov smo upoštevali, da proizvodnja proizvoda A zahteva 70% razpoložljivih proizvodnih zmogljivosti, proizvodnja proizvoda B pa preostalih 30%. Stalni stroški podjetja znašajo 900.000 sit. Podjetje ne more povečati proizvodnje proizvoda A zaradi omejitev v povpraševanju, prav tako ne more na razpoložljivih proizvodnih zmogljivostih proizvajati katerega drugega proizvoda. Ali bo podjetje, glede na to, da s proizvodnjo proizvoda B ustvarja izgubo, ukinilo njegovo proizvodnjo?

®18

Podatki za proizvod (a)

PCa = 500 sit

LCa = 400 sit

Qa = 10 000 pr

Da = 1 000 000 sit

Pza = 70%

CFS = 900 000 sit

D-dobiček

PZ-proizvodne zmogljivosti

Podatki za proizvod (b)

PCb = 150 sit

LCb = 200 sit

Qb = 4 000 pr

Ib = 200 000 sit

Pzb = 30%

$$\text{CFS} = 900\,000 \text{ sit}$$

Izračun:

®19

$$\text{CFSb} = \text{PZb} \times \text{CFS} = 30\% \times 900\,000 \text{ sit} = 270\,000 \text{ sit}$$

$$\text{PFSb} = \text{CFSb} \div \text{Qb} = 270\,000 \text{ sit} \div 4000 \text{ izd.} = 67,5 \text{ sit}$$

$$\text{PVSb} = \text{LCb} - \text{PFSb} = 200 \text{ sit} - 67,5 \text{ sit} = 132,5 \text{ sit}$$

A) Proizvodnje proizvoda B ne bomo ukinili, ker s prodajo tega proizvoda pokrivamo vse dodatne stroške proizvoda in del stalnih stroškov. $\text{PCb} \times \text{Qb} = 150 \text{ sit} \times 4000 = 600\,000 \text{ sit}$.

$$\text{CVSb} = \text{PVSb} \times \text{Qb} = 132,5 \times 4000 = 530\,000 \text{ sit}$$

$600\,000 \text{ sit} - 530\,000 \text{ sit} = 70\,000 \text{ sit}$ za pokritje stalnih stroškov.

Prodajna cena proizvoda B je večja od povp.spremenljivih (variabilnih) stroškov proizvoda B ($\text{PCb} > \text{PVSb}$) kar pomeni, da s proizvodnjo B pokrivamo vse dodatne stroške B in del dodatnih stroškov.

®20

Ugotovimo še kakšen bi bil poslovni rezultat če bi ukinili proizvodnjo B.

$$\text{CS} = \text{CFS} + \text{CVS} = 900\,000 \text{ sit} + ((\text{Lca} \times \text{Qa}) - \text{CFS}) =$$

$$900\,000 + ((400 \times 10\,000) - 630\,000) = 900\,000 + 3370\,000 = 4\,270\,000 \text{ sit}$$

$$\text{ali } \text{Lca} \times \text{Qa} + \text{CFSb} = 400 \times 10\,000 + 270\,000 = 4\,270\,000 \text{ sit}$$

$$\text{Lca1} = \text{CS} \div \text{Qa} = 4\,270\,000 \div 10\,000 = 427 \text{ sit}$$

$$\text{Lca1} > \text{Lca} = 427 \text{ sit} > 400 \text{ sit}$$

$$\text{D} = \text{Ra} - \text{CS} = \text{PCa} \times \text{Qa} - \text{CS} = 500 \text{ sit} \times 10\,000 \text{ pr} - 4\,270\,000 \text{ sit} =$$

$$= 5\,000\,000 - 4\,270\,000 = 730\,000 \text{ sit.}$$

S proizvodnjo proizvoda A moramo pokriti vse stalne stroške, zato je dobiček manjši, kot če bi proizvajali tudi proizvod B. Zato bomo proizvajali oba proizvoda.

3 VAJA

3. Podjetje potrebuje pri montaži svojega proizvoda okroglo ploščo, ki mu jo dobavlja kooperant po ceni 40 sit za komad. Letne potrebe po tem sestavnem delu znašajo 5.000 enot. Podjetje razpolaga s prostimi zmogljivostmi, s katerimi bi lahko proizvajalo omenjeni sestavni del, pri čemer bi za navedeno količino spremenljivi stroški znašali 150.000 sit, stalni stroški pa 100.000 sit. Ugotovite, koliko bi znašala lastna cena sestavnega dela v primeru, da bi ga podjetje proizvajalo samo in kaj se podjetju bolj splača, samemu proizvajati, ali sestavni del še vnaprej naročati pri dobavitelju?

®21

Podatki:

$$\text{NC} = 40 \text{ sit}$$

$$\text{Q} = 50\,000 \text{ pr}$$

$$\text{CVS} = 150\,000 \text{ sit}$$

$$\text{CFS} = 100\,000 \text{ sit}$$

Izračun:

$$LC=(CFS+CVS)\div Q = (100\ 000 + 150\ 000\ \text{sit}) \div 5000\ \text{pr}=50\ \text{sit}$$

$$MS = \text{dod CVS}\div\text{dod Q} = 150\ 000\ \text{sit} \div 5000\ \text{pr} =30\ \text{sit}$$

Vsak v podjetju proizvedeni sestavni del poveča stroške za 30 sit. (CFS mora podjetje pokrivati v vsakem primeru). Pri dobavitelju je cena 40 sit, zato vsak proizvod poveča stroške za 40 sit. Podjetje bo del proizvajalo samo, saj mu to poveča dobiček.

$$\text{dod D} = (NC-MS) \times Q = (40\ \text{sit}-30\ \text{sit}) \times 5000\ \text{pr} =50\ 000\ \text{sit}$$

VAJA 4:

®22

4. V podjetju pakirajo blago pretežno ročno in to povzroča stalne stroške pakiranja v višini 3.500 sit mesečno in 15 sit spremenljivih stroškov pakiranja na enoto proizvoda. V podjetju se odločajo o nabavi sodobne opreme za pakiranje, ki bi v veliki meri nadomestila ročno delo, povzročala pa bi 9.000 stalnih stroškov mesečno in 5 sit povprečnih spremenljivih stroškov pri pakiranju. V podjetju pakirajo 500 proizvodov mesečno.

Ugotovite ali se podjetju splača nabaviti novo opremo! Kolikšna je najmanjša količina pakiranja, pri kateri se podjetju že splača nabaviti novo opremo?

Podatki:

$$CFS_r = 3500\ \text{sit}$$

$$CVS_{e,r} = 15\ \text{sit}$$

$$CFS_s = 9000\ \text{sit}$$

$$CVS_{e,s} = 5\ \text{sit}$$

$$Q = 500\ \text{pr}$$

Izračun:

prihranek pri variabilnih stroških

$$pCVS = (CVS_r - CVR_s) \times Q = (15-5) \times 500 = 5000\ \text{sit}$$

Povečanje fiksnih strošk.

$$poCFS = CFS_s - CFS_r = 9000 - 3500 = 5500\ \text{sit}$$

Ob uvedbi nove opreme bi se stalni stroški povečali za več, kot je prihranek pri spremenljivih stroških, zato je bolje, da podjetje ostane pri ročnem pakiranju.

®23

Izračun:

$$Q_{\min} = (CFS_s - CFS_r) \div (PVS_r - PVS_s) = 550\ \text{pr}$$

Prag koristnosti

Obseg pakiranja bi moral biti vsaj 550 proizvodov mesečno, da bi s prihrankom variabilnih stroškov pokrili povečanje fiksnih stroškov.

Vaja 5

®24

5. Podjetje proizvaja 20.000 enot proizvoda in s tem izkorišča 70% kapacitet. Prodajna cena

proizvoda znaša 50 sit, variabilni stroški na enoto proizvoda 30 sit, celotni stroški - fiksni pa 240.000 sit. Podjetje dosega pri taki stopnji izkoriščanja kapacitet dobiček v vrednosti 160.000 sit.

V podjetju niso zadovoljni z realiziranim dobičkom in zato proučujejo možnost, da bi ga povečali z znižanjem prodajne cene na 46 sit, kar bi omogočilo povečanje proizvodnje in prodaje za 6.000 enot, ali pa z zvišanjem prodajne cene na 55 sit, kar bi zmanjšalo možno prodajo na 17.000 enot. Za katero varianto naj se podjetje odloči?

Kolikšen dobiček bi podjetje doseglo, če bi povečalo ceno za 4 sit, koeficient cenovne elastičnosti povpraševanja pa znaša -2?

VAJA 5

A)

Podatki:

$Q_1 = 20000$ pr

$PC_1 = 50$ sit

$PVSe = 30$ sit

$CFS = 240000$ sit

$D_1 = 160000$ sit

R = realizacija

$PC_2 = 46$ sit

$Q_2 = 26\ 000$ pr

$PC_3 = 55$ sit

$Q_3 = 17\ 000$ pr

Zanima nas dobiček, ki ga izračunamo na naslednji način:

®25

$D_2 = R_2 - CS_2 = PC_2 \times Q_2 - CFS - PVSe \times Q_2 = 176\ 000$ sit

$D_3 = R_3 - CS_3 = PC_3 \times Q_3 - CFS - PVSe \times Q_3 = 185\ 000$ sit

Boljša varianta je povečanje cene.

®26

B) $PC_4 = 54$ sit

$K_{ce} = -2$

Realizacijo povpraševalcev na spremembo cene merimo s količnikom elastičnosti (prožnosti) povpraševanja.

Koeficient cenovne elastičnosti povpraševanja je razmerje med relativno spremembo v obsegu povpraševanja in relativno spremembo v ceni.

Izračunani količniki imajo različne vrednosti in negativni predznak, ker je odnos med cenami in količino povpraševanja obratno sorazmeren.

®27

$K_{ce} = \%d Q \div \%d PC$

®28

$$\begin{aligned} Q_4 &= (K_{ce} \times (PC_4 - PC_1) \times Q_1) \div PC_1 + Q_1 = \\ &= (-2 \times (54\text{sit} - 50\text{sit}) \times 20\,000) \div 50 + 20\,000 = \\ &= (-2 \times 4 \times 20\,000) \div 20050 = -160\,000 \div 50 + 20\,000 = \\ &= -3\,200 + 20\,000 = 16\,800 \text{ pr} \end{aligned}$$

$$\begin{aligned} D_4 &= Q_4 \times (PC_4 - PVSe) - CFS = 16\,800 \times (54\text{sit} - 30\text{sit}) - 240\,000\text{sit} = \\ &= 16\,800 \times 24 - 240\,000 \text{ sit} = 403\,200 - 240\,000 = 163\,200 \text{ sit} \end{aligned}$$

$$\begin{aligned} K_{ce} &= ((Q_4 - Q_1) \div Q_1) \div ((PC_4 - PC_1) \div PC_1) = \\ &= ((16\,800 - 20\,000) \div 20\,000) \div ((54 \text{ sit} - 50 \text{ sit}) \div 50 \text{ sit}) = \\ &= (-3200) \div 20\,000 \div (4 \div 50) = -0,16 \div 0,08 = -2 \end{aligned}$$

Podjetje bi doseglo dobiček 163 200 sit ob povečanju P_c za 4 sit in koeficientu cenovne elastičnosti -2 .

®29

VAJA 6

6. Podjetje ima na voljo zmogljivosti za proizvodnjo 50.000 enot letno. Podjetje letno proizvede in proda 25.000 enot po prodajni ceni 18.00 sit. Stalni stroški v podjetju znašajo 230 mio sit. Spremenljivi stroški, ki naraščajo s povečanjem obsega proizvodnje do 35.000 enot sorazmerno, pri povečanju obsega proizvodnje nad 35.000 enot pa progresivno, znašajo pri proizvodnji 25.000 enot 180 mio sit. Podjetje bi lahko izboljšalo izkoriščenost zmogljivosti z izvozom na skandinavski trg, kamor bi lahko izvezilo 10.000 enot, vendar bi na tem trgu dosegalo nižjo prodajno ceno, in sicer 12.000 sit.

Izračunajte lastno ceno proizvoda v primeru proizvodnje 25.000 in 35.000 enot ter ugotovite, ali se podjetju izvoz na skandinavski trg splača.

Ali bi se podjetju splačalo povečati obseg proizvodnje za nadaljnjih 10.000 enot, če bi se pojavila možnost izvoza na španski trg, na katerem bi podjetje lahko doseglo prodajno ceno 11.000 sit. Količnik odzivnosti stroškov, ki pri proizvodnji nad 35.000 enotami naraščajo progresivno znaša 1,6.